

Marienholmil peeti sarikapidu

Haapsalu aastakümnete suurim elamuarendus Krimmi holmil ehk tulevasel Marienholmil pidas reedel esimese etapi elumajade sarikapidu, sest hooned on saavutanud täiskõrguse.

MALLE-LIISA RAIGLA
malleliisa@le.ee

„Täna on ehitajate pidu,” ütles poolsaare arendaja Scandium Kinnisvara tegevjuht Mairo Lüiste. „Meie eesmärk on igal pool linnapilti ilusamaks muuta ja inimestele ilusaid kodusid ehitada, aga igal pool ei lähe nii lihtsalt,” lisas ta.

„Linn on lähtunud põhimõtetest, et võimalikult vähe takistada neid, kellel on idee ja unistus, ja võimalikult palju selle elluviimist soodustada,” ütles Haapsalu volikogu esimees Jaanus Karilaid.

Arendaja kiitis ka ehitajat, Mitt & Perlebachi, kes on siiani graafikus püsinud. Praegu ehitavad korterid valmivad järgmisel aastal. Ehitaja lootis, et saab ka poolsaare järgmiste etappide arendamisel kaasa lüüa.

Enne kui ehitaja ja arendaja katusel pärga alla tooma läksid, ütles Lüiste: „Ehitaja lubas, et on meile toonud piisavalt nüri sae.”

Sarikapärja saagimine võttis üksjagu aega, sest ehitaja oli andnud nüri sae.

MALLE-LIISA RAIGLA

Nii ka oli. Esimese maja katusel pärja saagimine võttis omajagu aega, kuid lõpuks see saetud ja alla toodud sai.

Ehituse esimeses etapis valmib viis kortermaja kokku 50 korteriga. Korteriid on praegu juba eristatavad ja nende numbridki uste juurde joonistatud. Iga korteri kõigist akendest näeb merd. Lüiste sõnul on meri igal hetkel erinev ja pidevalt sõidavad akna tagant mööda purjekad ja muud alused.

Viis maja on veel eri ehitusjärgus. Kõige kaugemale on jõudnud esimese hoone ehitus, kus on korteritel aknad ees ja trepid valmis. Teistel kortermajadel veel aknaid pole ja treppigi asendab puitpressplaatidest ajutine sissekäik. Kortereid on eri suuruse ja planeeringuga. Lüiste näitas üht korterit, kus alumisel korrusel on elutuba ja ülemisel magamistuba, aga ka kortereid, mis on ühel tasapinnal ja kust avanevad eriti uhked vaated.

Arendaja sõnul on müüdid umbes pooled korteritest, kusjuures esmalt läksid kaubaks just kallimad. Samuti uskusid arendajad, et 50 korterist umbes 10 hakkavad pakkuma ka külaliskambriga ehk et eluga poolsaarel saavad tutvust teha paljud. Praegu saab elu holmil nautida minihotellides ööbides ja seda on teinud juba tuhatkond inimest.

Marienholmil algas ehitus veebruaris, esimestele hoonetele pandi nurgakivi aprillis ja juunis valmis esimeste kortermajadeni viiv sõidutee.

Scandium Kinnisvara ostis Krimmi holmi kaks aastat tagasi. Esimesel aastal lammutati kalatehase hooned, teisel paigaldati väikesed ööbimismajad ja vaateplatvorm. Kogu projekt peaks valmima kümne aasta jooksul.

Krimmi holmile on planeeritud kohvikud, pargiala, promenaad ja väikesadam. Poolsaare algusesse plaanitakse rajada spaahotell.

Taff fest

HAAPSALU
JAZZIFESTIVAL
19-20|07|2024

REEDE 19.07

17.00 UKSED

18.00 MINGO RAJANDI

19.30 ESTONIAN VOICES

21.00 TITOKS ft. OLLI SOIKKELI

22.30 RAIVO TAFENAU BAND

ft. SUSANNA ALEKSANDRA ICE ON IPANEMA 20

LAUPÄEV 20.07

16.00 UKSED

16.30 TÖNU NAISSOO TRIO ft. NIKITA KORZOUN

18.00 LIINA SAAR

19.30 AGAN & VIINIKAINEN KVARTETT

ft. KARMEN RÕIVASSEPP

21.00 EWERT SINGS SINATRA

22.30 VILLEMDRILLEM, CHALICE,

TAFF & BAND RAP'N'JAZZ

tafffestival.ee

OSTA PILET

HOLM Lääne Elu

KULTUURIMINISTEERIUM

balmerk

Maivel

pileti keskus

piletikeskus.ee

● JUHTKIRI

Kohalik leht

Täna täpselt 35 aastat tagasi ilmus Lääne Elu esimene number. Kui panna toonane ja tänane leht kõrvuti, on need nagu öö ja päev. 35 aastaga on muutunud maailm ja sellega koos ka ajalehede kujunduspõhimõtted ning ajakirjanduski. Sel ajal, kui Lääne Elu esimese numbri lood kirjutati valmis arvutis, käis paljudes maakonnalehtedes töö veel kirjutusmasinal ja trükkimine tinalaos. Vahepealse ajaga on kogu töö arvutisse kolinud, tulnud internet ja veebiportaali ning üha enam räägitakse paberlehe lõplikust kadumisest.

Kui kaua Lääne Elu veel paberlehena ilmub, on raske ennustada. Aga isegi kui ühel päeval peaks paberleht kaduma, jääb veebikülj, sest üks maakond ei saa olla oma meediakanalita. See tähendab, et saab küll, nagu on juhtunud Põlva- ja Valgamaal, kus üks ajaleht katab mitut maakonda, aga see ei peaks nii olema.

Võib ju küsida, miks meil on üldse vaja kohalikku ajakirjandust, sest tähtsad uudised alates valitsusvahetusest kuni suurte loodusõnnetusteni tulevad meile kätte ka telerit vaadates ja raadiot kuulates.

Väga harva ületavad aga üleriigilise meedia uudisekännise kohalikud lood. Kohalik ajakirjandus aga tegeleb just nende teemadega, mis on olulised siinsele inimesele, ja hoiab silma peal kohalike ametiteeste tegevusel.

Kohalikul ajakirjandusel on ajalooliselt olnud kolm rolli – informeerida, kogukonda koos hoida ja võimu teostamise üle valvata. Kohalike ajakirjanike roll on hoida silm peal nii vallamajades sepietatavatel plaanidel, mis mõjutavad vallarahva elu, kui ka kohalikul kultuurielul. Ka ei hakka üleriigiline meedia kunagi kajastama väikeste kohtade noorte sportlaste häid tulemusi või kooride osalemist rahvusvahelisel festivalil.

Jah, uudised ümberringi toimuvast liiguvad ka sotsiaalmeediagruppides, kuid need ei ole alati faktipõhised, objektiivsed ega tasakaalustatud. Kohalik ajakirjandus seda aga on.

Aitäh, head lugejad, et olete meiega!

● TEISED LEHED

Kaitsemaks jääb alatiseks

LÕUNA-EESTI POSTIMEES. Eesti kaitseväge laskemoonavarude ja uute relvasüsteemide ostmiseks tarvilike miljardite eurode kokkusaamiseks on poliitikud pikalt rääkinud riigikaitsemaksu kehtestamisest, kirjutab reporter Arved Breidaks.

Kaitseministeeriumi kantsleri Kusti Salmi ametist lahkumisega kaasnenud poliitilise kärgatuse järellainetuses tuli avalikku käibesse mõnigi uus teadmine. Eelkõige see, et NATO kaitseplaanide tagamiseks vajalik kogus laskemoona ostmiseks on kaitsevägele vaja sisuliselt kohe juurde anda 1,6 miljardit eurot. Seda on rohkem kui Eesti tänavune 1,3 miljardi euro suurune kaitsekulu kokku. Mõistlik oleks öelda, et kuniks Venemaa jääb agressoriks, pole meil teist teed kui kaitseväge hambuni relvastada ja teda sellisena ka hoida.

Kaitseväge kaitseb Eesti maad ja rahvast. See annab võtme arutelusse, kes kaitsemaksu maksuma hakkavad – eelkõige maaomanikud, sest Eesti piiride puutumatus on nende investeeringu peamine garantii. Maaomanikke on Eestis palju, on nii rikkamaid kui ka vaesemaid, kuid me kõik teame, et vara tuleb varga ja röövli eest kaitsta. Tehkem siis seda.

● LAUSELAEN

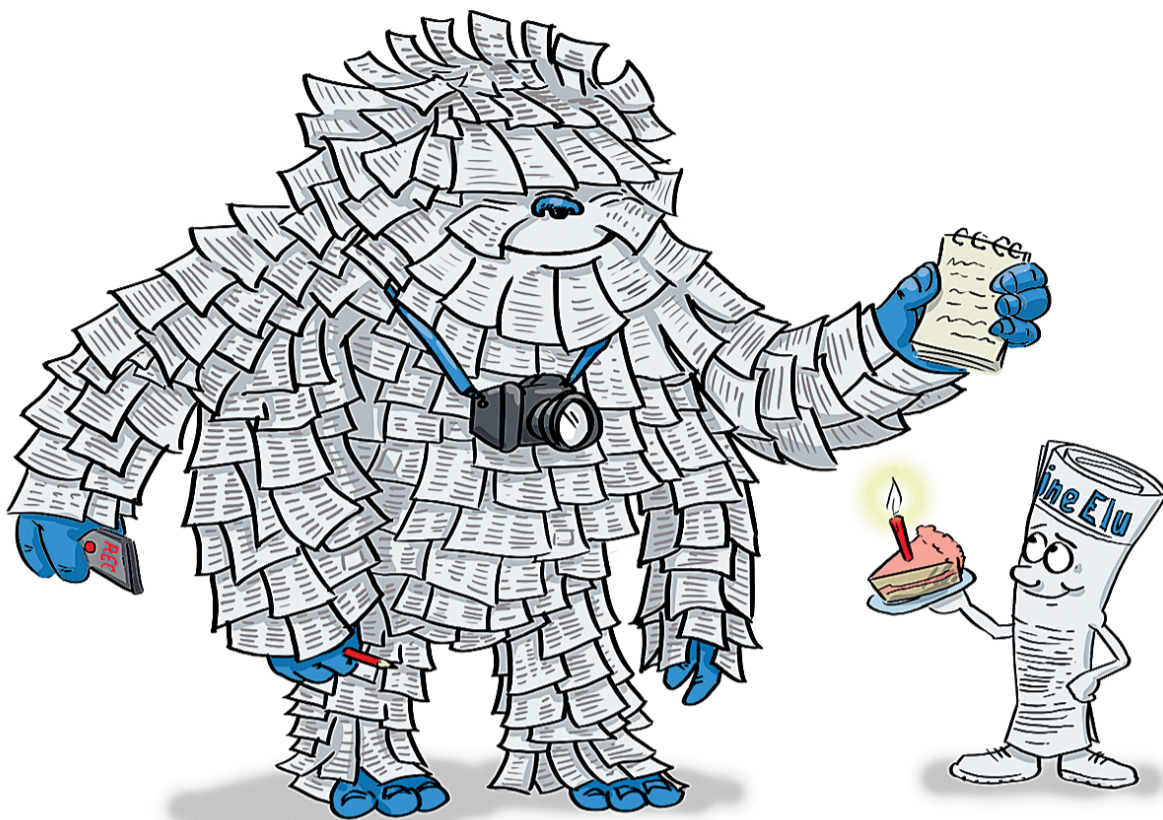
„Need on ägedad isegi autokaugete inimeste jaoks, need on kunstiteosed.”

Ameerika autode kokkutuleku korraldaja **Karol Kikkas** ise ehitatud sõidukitest. Lääne Elu, 11. juuli 2024

NÄDAL

2024

PALJU ÕNNE LÄÄNEELUKALE!

Ootused Kristen Michali valitsusele on kõrgel

Seda, milliseks peaminister Kristen Michali valitsuse aeg kujuneb, ei tea keegi. Isegi Michal ise mitte, kuid ootused on kõrgel.

Seda kinnitab kõige enam tõsiasi, et hoolikalt valitud esimeste sõnumite seas esitas Michal korduvalt avalikusele üleskutse hoida ootused madalal. Paraku pole sellel soovil lootust täituda. Ootused on kõrgel nii heas kui ka halvast mõttes.

Heas mõttes on ootused kõrgel tulevalt eelnenud Kaja Kallase valitsuse madalast toetusest, kehvast mainest ja pikalt kestnud otsustusvõimeusest. Ka halvast mõttes on ootused kõrgel tulenevalt Kaja Kallase valitsuse tegemata jäetud otsustest.

Kristen Michalil on olnud esimestes esinemistes lihtne samale koalitsioonile uut kuvandit ehitada. Selged, lühikesed ja lihtsad korduvad laused, süsteemsus, pingevaba naeratav olek. Olen rääkinud mitme inimesega, kes ütlevad, et neid pressies tehtud ülesastumisi jälgides meenus Andrus Ansip. Ega polegi välistatud, et põhjaliku valmistujana tuntud Ansip andis sama põhjaliku valmistujana tuntud Michalile nõu, kuidas ja millistele teemadele tuginedes oma kommunikatsioon üles ehitada.

Kaja Kallas mäletatavasti kurtis korduvalt, et kriisid ei lase valitseda ja ütles ka, et tema tahaks olla võimul mitte ainult raskeid otsuseid tehes, vaid ka siis, kui saab positsiooni nautida. Midagi sellist keegi Ansipist ei mäleta ja usutavasti ei hakka nii ennast iseloomustama ka Kristen Michal.

Kaja Kallase ajal nägime ära Eesti poliitikas enneolematu olukorra, kus 37 mandaadiga erakond, kes juhtis 60 mandaadiga koalitsiooni, pidi kogu aeg oma riigikogu heakskiitu vajavate otsuste läbisurumiseks kasutama usaldushääletusi. Ennustan, et Kris-

ANVAR SAMOST
kolumnist

ten Michal tahab valitseda teisiti ja esimeseks märgiks oli juba viis, kuidas ta oskuslikult Reformierakonna juhatuse enamust kontrollides oma ainsa konkurendi Hanno Pevkuri kõrval mängis ning ühtlasi sõitis üle Kaja Kallase välja öeldud võimuvahetuse sammudest ja tähtaegadest. Siit paisub välja ettevalmistus, aga ka oskus poliitilist võimu kasutada pehmelt, avalikku kokkupõrkesse minemata.

Nädala alguses ametlikult alanud koalitsioonikonferentside esimesel pressikonverentsil pidas Michal oluliseks välja öelda tähtajad. Läbirääkimised peaksid kestma kaks-kolm nädalat (ja sisuliselt algasid need juba nädal varem), iga päev kell 8–20, vaheajaga kell 13 ja kolm korda nädalas kell 16 antava pressikonverentsiga. Lahti seletatuna tähendas see, et asi on tõsine, aga ka seda, et koalitsioonipartneritel SDEst ja Eesti 200st tuleb varem või hiljem minna kompromissile, sest kõige suurema erakonna juhul on kalender puhtaks tehtud täpselt nii pikalt, kui vaja on.

Olulised on ka need teised hoolikalt valitud teemad, mille Michal pärast erakonna esimehe ja peaministri koha kindlustamist on välja käinud. Esiteks: kindlus. Seda on Michal sisustanud mitme nurga alt. Ta on

öelnud, et senise „permanentse ja iganädalase uue maksu väljapakumise festivali asemel” saab selguse pikemaks ajaks paika. Aga ka, et Eesti majanduse langenud konkurentsivõime on probleem ja selle parandamiseks tuleb ettevõtjaid julgustada.

Teiseks on Michal päris otse lubanud muutust kaheksa aastat kestnud ja iga aasta-ga järjest segasemaks läinud riigieelarve koostamisel. Kas see tähendab nii-öelda tegevuspõhise eelarve mudeli prügikasti viskamist või lihtsalt kulupõhise eelarve selle kõrval esikohale tõstmist, pole teada, aga kindlasti on see kriitika viimaste Reformierakonna rahandusministrite ja peaminister Kallase aadressil ning pööre tuleb.

Kolmandaks pani Michal avalikkuse ette, ilma et keegi oleks küsinud, laste ja perede teema. Ka see on suur muutus võrreldes Kaja Kallase prioriteetidega, võiks öelda, et tagasipöördumine Ansipi aegadesse. „Eesti peab olema koht, kus ette võtta, kus on äge elada, kus on mõnus lapsi kasvatada, ning riik, mille üle uhke olla.” Siin näeme soovi nihutada Reformierakond taas fookusesse nende valijate silmis, kes vahepeal on Isamaa juurde läinud.

Kuid enne tulevad kärped ja maksumuutused ning laenu võtmine. Kas neid uusi makse nimetatakse riigikaitsemaksuks ja kas täiendavat laenu kaitsevõlakirjades, on samuti märgiline. Raha on raha, oleks vist Ansip öelnud, ja maksud lähevad kõigi riigieelarve kulude katteks. Ilmselt selles Michal oma toetajast siiski erineb.

● Kaja Kallas mäletatavasti kurtis korduvalt, et kriisid ei lase valitseda ja ütles ka, et tema tahaks olla võimul mitte ainult raskeid otsuseid tehes, vaid ka siis, kui saab positsiooni nautida.

KOGUDUS OTSIB LEPINGUT

Rooslepa kabel tegutseb suuliste kokkulepete alusel

EELK Noarootsi koguduse õpetaja Kristo Hüdsi ajab jälgi, et leida Lääne-Nigula vallale kuuluva Rooslepa kabeli kasutamise seotud lepingud.

URMAS LAURI
urmas.lauri@le.ee

Lääne-Nigula vallavalitsusele 3. juulil esitatud teabenõudes vahendab Hüdsi nii EELK Lääne praostkonna praosti Kaido Saaki kui ka EELK Saare-Lääne piiskopkonna piiskopi Anti Toplaane huvi saada teada, „millistel tingimustel on sõlmitud lepingud antud pühakoja kasutamisel”. Koguduse arhiivist pole Hüdsil õnnestunud leida ühtegi koostöö-, kasutus- või rendilepingut.

Hüdsi ütles Lääne Elule, et otsis kabeli dokumente juba paar aastat tagasi. „Et mismoodi see Rooslepa kabeli kui vallale kuuluva pühakoja kasutus on olnud,” meenutas ta. Toona ta selgust ei saanud. Pigem olnud vastus, et kõik asjad ju toimivad ning isikute tasandil on kõik hästi.

Rooslepa kivist kabel hävis nõukogude ajal. 1997. aastal hakati kabeli taastamiseks raha koguma ning taastatud kabel õnnistati sisse 2007. aastal. Sel ajal teenis Noarootsi kogudust õpetaja Leevi Reinaru. Hüdsi sedastas teabenõudes, et seega on alust arvata, et lepingud siiski on sõlmitud, sest kabeli taastamise töögruppi kuulusid Noarootsi vald, Noarootsi kogudus, eestirootslased ja Riguldi-Noarootsi kodukandiühing.

Vaimu- ja kultuurikeskus

Praegu rannarootsi muuseumi juhtiv Ülo Kalm oli aastatel 1987–2009 Noarootsi vallavanem, seega ka kabeli taastamise ajal. „Ei ole [lepingut – toim],” ütles Kalm. „Ja ei ole varem kunagi olnud ka probleemi.”

Ka Lääne-Nigula vallast, millega Noarootsi 2017. aastal ühines, sai Hüdsi juba 4. juulil vastuse, et ühtegi koguduse ja valla vahel sõlmitud lepingut pole. „Noarootsi kogudusel on olnud algest peale luba ja võimalus korraldada kõike, mida kogudus Rooslepas soovib. Ja siiani ei ole olnud küll mingit probleemi,” tõdes Kalm. „Kui Noarootsi vald kabeli taastas, oligi eesmärk luua valla põhjapoolsesse otsa ka kohalikele elanikele nii vaimu- kui ka kultuurikeskus, kus kirik ja kohalikud saaksid käsikäes kohapeal toimeda.”

„Minu jaoks oli ikkagi see küsimus, et mingisugune juriidiline dokument peaks olema,

Taastatud Rooslepa kabel kuulub Lääne-Nigula vallale, teenistusi peab seal Noarootsi kogudus.

URMAS LAURI

Rooslepa kabel

- Rooslepa surnuaed on matmikohana kasutusel tõenäoliselt juba 16. sajandi keskpaigast. Kalmistul asub u 800 inventariseeritud hauaplatsi.
- 1627. aastal ehitatud puukabel viidi 1834 Sutlepa kalmistule ja sealt 1970. aastal Tallinna vabaõhumuuseumisse. 1835. aastal ehitati Rooslepa kivist kabel, mis hävis nõukogude ajal. 1997. aastal hakati kabeli taastamiseks raha koguma ja taastatud kabel õnnistati sisse 2007. aastal.
- Kabel taastati Euroopa Liidu struktuurifondi, kuningas Gustav Adolf VI Rootsi kultuuri fondi, Riguldi-Noarootsi kodukandiühingu, Noarootsi valla ja paljude annetajate toetusel.
- Hiiumaa restauraator Aigor Soika tegi 2020. aastal kalmistul korda üle 400 hauatähise. Kalmistu korrastamise algatas Riguldi-Noarootsi kodukandiühing.
- Riguldi-Noarootsi kodukandiühing loodi 1992. aastal ja ühendab u 1000 liiget, kes ise või kelle vanemad 1944. aastal Eestist lahkusid.

ALLIKAS: LÄÄNE-NIGULA VALD, LÄÄNE ELU

kus on ühe ja teise poole õigused ja kohustused paika pandud ja mille alusel see pühakoja kasutus toimub,” tõdes Hüdsi. „Vastutuse mõttes ka, sest mida iganes

võib ju juhtuda. Või piltlikult öeldes – kui pühakojas korraldatakse näiteks joogafestivali ja vald on andnud selleks loa, siis tekib küsimus, kas see on ikka koha-

ne, sest tegemist on ju kristliku pühakojaga. Et kuidas ja mismoodi? Kes ütleb, et mis on hästi ja mis sobib ning mis ei sobi. Mind isiklikult huvitab see väga ja leian, et juriidiliselt peavad asjad olema korras, siis ei teki selliseid arusaamatusi.”

Hüdsi sõnul ei kiirusta ta lepingu sõlmimisega. „Kindlasti olen huvitatud, et asjalood laheneksid, on see siis leping või midagi muud. Ma ei oska öelda, milline see hea lahendus asjale võiks olla,” ütles kirikuõpetaja.

Teenistused kord kuus

Kalm on seda meelt, et kui peetakse vajalikuks, tuleb valla ja kogudusel leping sõlmida. Kalm selles mingeid takistusi ei näe. „Kasvõi täna, kui lepitakse kokku tingimused ja istutatakse laua-

taha ning ollakse valmis allkirjastama,” lausus Kalm.

Nii 1,7 hektari suurune Rooslepa kalmistu kinnistu kui ka selle värvavas paiknev 0,4 hektari suurune Rätsepa kinnistu on munitsipaalomandis. „Rätsepa kinnistu kinkis perekond Treiberg vallale tingimuse, et sinna saab parkla,” meenutas Kalm.

Jumalateenistused toimuvad Rooslepas kuu esimesel pühapäeval kell 11. „Kohalolijate arv varieerub – talvel vähem, suvel on inimesi liikumas rohkem, teenistusel osalevad ka suvitajad, kes seal piirkonnas elavad ja on,” lausus Hüdsi. Läänud pühapäeval oli Rooslepa kabelis kaks jumalateenistust – kell 11 armulauaga ja kell kaks algas rannarootslaste traditsiooniline jumalateenistus. Kokku osales teenistustel 160 inimest.

Robert Sarv: pere panus oli suur, et paberimajandus Marokos korda sai

Eelmise kuu lõpus andis Maroko kuningriiki Eesti saatkonnale Lissabonis teada, et Suure-Lähturust leitud surnud vastsündinu emana Marokos kinni peetud naise väljaandmise otsus on saanud vajalikud allkirjad.

„Saan kinnitada, et pere panusel oli märkimisväärne roll, et paberimajandus Marokos nii kiiresti korda sai,” ütles naise kaitsja Robert Sarv. Kaitsja ütles, et jätab praegu veel detailid avaldamata. Teada on, et naise perekond palkas juriidilise esindaja ka Marokos.

Robert Sarv.

Millal naine Eestisse saabuda võib, pole veel teada. Haapsalu politseijaoskonna juhtivuurija Vello Palmits lootis, et see juhtub veel selle kuu jooksul. Kas ka kaitsja või perekond toomisele kaasa läheb, ei osanud Sarv öelda. „See on veel täpsustamisel,” ütles ta. „Kuna vahi alla võetud inimese transport eeldab ametnike kaasamist ja selle käigus on suhtlus piiratud, siis loodame, et transportiteema saab peatselt lahendatud ning Eestis on võimalik suhelda ja kõik toimingud ära teha.”

Eestisse saabununa peab naine 48 tunni jooksul käima kohtuniku ees, kes kinnitab talle veebruaris tagasella tehtud vahistamis määruse. Sarv lootis siiski, et kohus veendub, et naine ei pea vahi alla jääma ja saab pere toel kinnipidamise üleelamisest taastuda. Seni on kõik kolm kohtuastet tunnistanud naise vahistamise õiguspäraseks.

Kuigi naine on Marokos vahi all olnud üle nelja kuu, ei ole politsei ja prokuratuuri hinnangul protsessiga venitatud. „Eks

ametnikud ütlevad ikka, et alati on keegi teine „süüdi” ja asjas venimist polnud, meie näeme seda asja teisiti ja esitame kõik tõendid ning faktid kohtule. Eks siis kohus saab öelda, kas asjas toimus põhjendamatu viivitus ja kes selle eest vastutama peab. Kuna hetkel on asi veel väga varajases staadiumis, siis saab detailsemaks minna, kui asi jõuab menetluses õigesse etappi,” ütles Sarv.

Kaitsja sõnul ootab kinnipeetav väga Eestisse naasmist.

MALLE-LIISA RAIGLA

LÜHIDALT

Kallis Mari jääb tänava kaldale

Haapsalu aurulaev Kallis Mari tänava suvel Väikesel viigil lõbusoite tegema ei hakka ja jääb kaldale. „Meil pole laevajuhti võtta,” ütles aurupaati haldava Läänemaa muuseumide juht Anton Pärn. „Reeder on end sidunud kaitseliiduga ja tal pole võimalik aega jagada.”

Järgmiseks suveks on Päma sõnul muuseumidel uus juht olemas ja sõidud hakkavad tuleval aastal toimuma. Seni on aurupaati juhtinud Roger Õiglas.

Haapsalu linnavalitsus ostis 1955. aastal ehitatud aurulaeva 2014. aasta suvel. Esimestel aastatel sõitis Kallis Mari Tagalahel, hiljem on sõitnud Väikesel viigil. Tänavune aasta pole esimene, mil alus vette ei jõua – kaldale jäi see ka koroona-aastatel, mil sõite polnud võimalik teha piirangute tõttu.

MALLE-LIISA RAIGLA

Sunly pakub tuulepargi rajamise alternatiivi

Taastuenergiafirma Sunly pole nõus, et ta on Risti tuuleparki puudutavast Lääne-Nigula valla eriplaneeringust kõrvale jäetud, kirjutab Lääne Elu 11. juuli lehes. Lääne-Nigula vallavalitsuse ehitus- ja planeerimisosakonna juhataja Heikki Salm ütles, et kui omavalitsuse eriplaneering algatati, ei tundnud Sunly selle vastu huvi, ei avaldanud soovi huvitatud isikuks saada.

„See, kas Sunly on planeerimise protsessi ametlik osapool, on tegelikult teisejärguline küsimus. Oluline on see, et me oleme teinud rida uuringuid ja teame, et Risti aleviku lähedale ei saa tuulikutega minna. Arendaja võib ju tahta püstitada maksimumarvu tuulikuid, kuid keskkonna ja kohalike seisukohast ei ole see mõistlik. Seetõttu pakume kogukonnale paremat tuulepargi rajamise alternatiivi,” ütles Sunly Eesti maaajuht Klaus Pilar Lääne Elule.

„Näiteks on meie tuulepargi ala inimestest ning must-toonekurest kaugemal,” lausus Pilar. „Sunly on enda soovist olla protsessi kaasatud valda teavitanud juba ammu ja selgelt, ja vald on meile nii suuliselt kui ka kirjalikult kinnitanud, et meid kaasatakse ning meiega arvestatakse. See tähendab, et ka Sunly Risti tuulepargi maaomanike maadele kaalutakse tuulikuid.”

Urmass Lauri

Vald laseb Nõva koolimaja üle värvida

Nõva koolimaja, kus küll kooli enam ei peeta, saab üle 15 000 euro eest uue värvikuu. „Tavaline remont. Lahtine värv maha ja ülepintseldamine. Hooldusremont,” ütles Lääne-Nigula vallavanem Janno Randmaa.

Randmaa sõnul jõuab kohalik omavalitsus lähiajal remontijaga lepingusse. „Esimeseks septembriks peab ta valmis olema, kui lapsed jälle lasteaeda tulevad ja maja ellu ärkab,” märkis Randmaa.

Koolimaja värvib üle ettevõtte Nõmmela Ehitus, kes oli ka ainus, kes pakkumuse tegi.

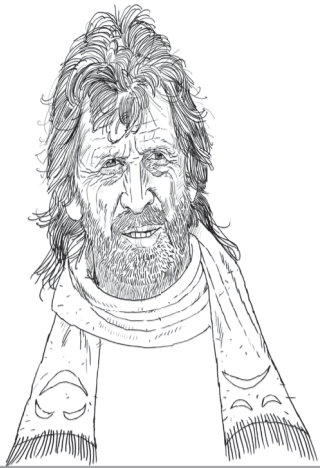
Nõva kool tegutseb tulevast sügisest Noarootsi kooli õppekohana, aga ainult formaalselt. Ühtegi last seal kooli ei lähe. Õppekohana säilitamine annab võimaluse seal edaspidi taas kooli pidades.

Lastead on endisel teel. Kaie Ilves

Jalgpalli EM

AIVO PALJASMAA

Palliplatsil lendas tulbiõisi ja kukesulgi

E nne poolfinaale huvitas paljusid, kas nii kaugel jõudnud Prantsusmaa ja Inglismaa koondised hakkavad veidi avatumat ja rõõmsamat rünnemängu harrastama või mitte. Inglased hakkasid ja isegi üllatasid oma innukusega, prantslased lasid vanaviisi edasi ja said selle eest ka karistada.

Inglismaa ja Hollandi matsis viis üsna algul Xavi Simons 21 meetrilt sooritatud pommilöögiga oma meeskonna 1:0 juhtima. Tulpidemaa pallivõlurid oleks nagu mõista andnud, et mis me niisama võidu jookseme, lööme ikka väravaid ka.

Inglased võtsid väljakutse varmselt vastu ja järgnenud kümnel minutil ei tahtnud palli enam vastastele anda. Harry Kane nõelus trahvikasti ääres ohtlikult ja lõi siis napilt üle värava. Videokohtunik nägi aga Hollandi kaitsja Denzel Dumfriesi viga inglase kesktormaja takistamisel ja määras 11 meetri karistuslöögi. Kane saatis penalti sellise sirakaga posti äärde, et Hollandi väravavaht oli võimetu – 1:1.

Inglaste surve jätkus ja turniiri senist käiku arvestades tundus see veidi uskumatu. Ohoo, inglased on ka mängima õppinud! Taas hiilgas (aga heas mõttes) Dumfries, kui ta ühel hetkel peatas jalatallega ja mustkunstniku osavusega oma väravajoonel inglase pealelöögi. Vastastikku pommitati vastase väravaraame ja mindi siis vaheajale rahunema.

Rahuneti aga üleliia. Teisel poolajal ei sooritatud pikka aega ühtegi pealelööki. Selline asjade kulg sobis pigem hollandlastele, sest inglase hiljutine tormi ja tungi aeg oli nende kaitseliini tugevasti sakutanud.

Asi veeres lisaaja poole, aga 90+1. mänguminutil leidis võlukepikese üles inglase ründaja Ollie Watkins, kelle löögist uduse Albioni mehed võitsidki 2:1. Hollandi tulbipeenar oli segi löödud. Inglismaa oli teist EMi järjest saanud õiguse finaalmatsiks.

M ängu järel torises hollandlaste peatreener Roland Koeman nõrdinult, et nii kergekäeliselt antud penalti inglase kasuks hävitab jalgpalli.

Pärast mängu laulsid brittide poolehoidjad tribüünidel veel kaua sõjahüütu, et toome jalgpalli koju tagasi! Inglismaa kui jalgpalli sünnimaa tahaks nagu tõestada, et tegelikult on neil esmaõigus end selle kõiki lummava spordiala kuningana tunda. Seni on nende teekonda tähtede poole pärjatud ainult ühel korral ja sedagi tänaseks kaugel 1966. aastal, mil nad kodused maailmameistrivõistlused võitsid.

Tegelikult oleks inglase pühapäevane võit EMi finaalmängus kogu maailma jalkaperele kergenduseks. Inglased saaksid neid pikalt painanud (kokku 58 aastat) kõhuvalust lahti ja võiksid siis koos teiste vägevatega hoopis rõõmsamalt ja vabamalt palliplatsile joosta.

Kõik oleks ju ilus ja loogiline, kui... Jah, finaalmatsis ootab inglasi Hispaania koondis, kes näitab EMil pidevalt kõrgetasemelist ja rõõmsat jalgpalli.

P oolfinaalis prantslastega tegid hispaanlased vastastele puust ja punaseks selgeks, et Gallia kukkede mängufilosoofia on eiline päev. Ei päästnud prantslasi ka eelnevates mängudes seiklusfilmi superkangelasena raudset maski kandnud sõdalane. Tegul oli muidugi EM-turniiri õnnetu ninaluumurruga alustanud maailma hetke võibolla suurim jalkastaar Kylian Mbappé, kes järgnevateks mängudeks jooksis platsile kaitsva näomaskiga. Hispaanlaste vastu jättis ta maski aga riietusruumi, et oleks vabam palli jälgida.

Ei aidanud seegi. Gallia kukkede suled lennelnuks nagu veel tükk aega pärast lõpuvilet tribüünialustes tunnelites.

Peatreener Didier Deschamps' enesekindlus sai tugeva tagasilöögi. Ta ütles enne poolfinaali prantslaste mängustiili kritiseerijatele küllaltki üleolevalt, et nood võivad siis teisi sportmänge vaadata. Andes nagu mõista, et Prantsusmaa koondise mängu iva ja edukus seisnebki selles igavas ja pealtvaatajate meeli pärssivas mängulaadis.

Tegelikult ei juhtunud midagi katastroofilist prantslastegagi. Nagu Hollandi vutimehed, lahkusid ka nemad Saksamaalt EMi pronksmedalitega, sest kolmandat kohta sel turniiril eraldi välja ei mängitud.

Pühapäeva õhtul kell 22 ootab kõiki huvilisi aga tõeliselt suur finaali – Inglismaa ja Hispaania.

Eliise Mari Toomemägi ja Kenert Rehkalte treener Kaja Ladvaga.

ERAKOGU

KERGEJÕUSTIK

Toomemägi ja Rehkalte on Eesti kuulitõukemeistrid

Rakveres jätkusid Eesti noorte kergejõustiku meistrivõistlused, mis tõid Läänemaale kaks meistritiitlit.

JAAANUS GETREU
info@le.ee

Kahel päeval panid oma võimed proovile U14 (2011–2012 sündinud) ja U16 (2009–2010 sündinud) noored kergejõustiklased. Kui U18–U20 vanuseklassis mõned päevad varem tegid head stardid Haapsalu kergejõustikuklubi noored, siis nüüd Kaja Ladva noored hoolealused seda ka jätkasid.

Uus mitmevõistleja

Neidude U14 vanusegrupis krooniti kuulitõukes Eesti meistriks Eliise Mari Toomemägi, kes tõukas kahekilost raudmuna 12.54 ja edestas järgnevaid enam kui meetriga.

Veel oli ta medalile väga lähedal odaviskes, kui sai 29.88ga nel-

janda koha. Pronksmedal jäi kõigest 28 cm kaugusele. See tulemus on ka noore kergejõustiklase uus isiklik mark.

Sama suutis ta ka 80 m tõkkejooksus, kui oli ajaga 12.81 viies. Ka pikemal distantsil jooksis ta uue margi, 200 m tõkkejooksus tuli ajaks 33.06 ja 16. koht. Viimastel nädalatel oleme palju kirjutanud Emma Kathrina Heinaga väga headest tulemustest. Kui nüüd vaadata noore Toomemäe mitmekülgsust, paistab siit kindlasti uus mitmevõistleja.

Teise kuldmedali tõi Haapsalu klubile samuti U14 klassis võistleja ja samuti kuulitõukes Kenert Rehkalte, kes tõukas kolmekilost kuuli 14.94. Uus isiklik mark andis mäekõrguse kuldmedali. Isiklik rekord tuli ka kettahei-

tes. 0,75kilose kettaga sai noormees kirja 34.26, mis andis talle kõrge kuuenda koha.

Vanusegrupis U16 tegi stabiilse võistluse Anna-Brit Aser. Esitõus sinasse viis ta kuulitõuketulemus 9.99. See on ka tema uus rekord kolmekilose kuuliga. Uue rekordi hüppas ta ka kolmikhüppes. 9.95 andis 16. koha.

Hulk isiklikke rekordeid

Sama vanade noormeeste võistluses tegi hiilgava kõrgushüppevõistluse Christofer Kuusik. Ta ületas elus esimest korda lati kõrgusel 1.70. See oli noore kergejõustiklase uus mark ja andis Eesti meistrivõistlustel neljanda koha. Kolmikhüppes tuli tal samuti uus isiklik rekord – 10.47, mis seadis ta üheksandale reale. Kau-

gushüppes sai Kuusik samuti uue rekordi, 4.66, millega sai 20. koha. 110 m tõkkejooksus oli ta 16. Ka siin tuli uus isiklik rekord, 20,59.

Stabiilse ja hea võistluse tegi selles klassis ka Pärtel Tederov. Ta tegi kaasa neljal alal ja kõigil neil püstitas uue isikliku rekordi. Läänemaa kevadel ka mitmeid häid pikamaajookse teinud noormees sai näiteks kaugushüppes, kus lendas 4.37, 21. koha. Veel tulid uued margid kuulitõukes, kettaheites ja odaviskes.

Ka need noored mehed, nii Kuusik kui ka Tederov, paistavad silma mitmekülgsusega. See-ega võiks mitmevõistlus olla nende tulevikuks.

Haapsalu kergejõustikuklubile olid selle aasta Eesti noorte meistrivõistlused väga edukad.

Valeri ja Viivi Kääpa tulid Eesti meistriteks

Eelmisel nädalavahetusel Karksi-Nuia staadionil peetud veterani Eesti meistrivõistlustel kergejõustikus said Läänemaa sportlased Viivi ja Valeri Kääpa kumbki viis Eesti meistritiitlit.

Valeri Kääpa sai M65 aastaste vanuseklassis kuldmedali viiel jooksudistantsil: 200 m ajaga 33.79, 400 m ajaga 1.12, 800 m ajaga 2.46, 1500 m ajaga 5.41 ja 5000 m ajaga 20.45. Viivi Kääpa

Valeri Kääpa.

2 X ERAKOGU

Viivi Kääpa.

võistles N60 arvestuses ja sai samuti jooksudistantsil viis kuldmedalit: 200 m jooksus ajaga 37.41, 400 m jooksus ajaga 1.23, 800 m jooksus ajaga 3.16, 1500 m jooksus ajaga 6.34 ja 5000 m jooksus ajaga 23.26. Samuti kuulub neile oma vanuseklassi 10 km maanteejooksu Eesti meistri tiitlid, mille nad võitsid 25. mail Raplas toimunud võistlustel.

VIIVI KÄÄPA

● ELU NAGU MUINASJUTT

Haapsallane avas lastele võluaia

Kunstnik Tiiu Randmann-Mihkla aias Haapsalus saab koputada kilgiisanda uksele, otsida puuvõrast kriipsumehikesi ja rohu seest vihmaussimetroo peatust.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

Teine sats lapsi, keda Randmann-Mihkla oma aeda ekskursioonile viis, oli nii evelil, et kõik kargasid trepi pealt püsti ja tormasid kallistama isegi Lääne Elu ajakirjanikku. Kui perenaine oli viimastele tulijatele Martale ja Oskarile tere öelnud, võis retk Lewis Carrolli imedemaad meenutavas piseskes Suur-Lossi tänava aias alata. Lapsed trepi peal reas nagu linnupojad, juhatas perenaine nad kivikuninga kuningriiki.

Idee aed lastele avada tuli Randmann-Mihklale mullu, kui ta oli välja andmas oma teist lasteraamatut pealkirjaga „Luna lood. Kivikuninga kuningriik” – tõestisündinud muinasjuttu, nagu autor ise ütleb. Seal seikleb viieaastane Luna just sealsamas Suur-Lossi tänava aias, kus ta, luup käes, uurib putukaid ja taimi.

„Kivikuninga kuningriigis” tegutseb Randmann-Mihkla lapselaps Luna koos kriipsumehikeste, rauast kassi, kilgiisanda jt tegelastega, kes olid aias end juba ammu enne raamatu kirjutamist sisse seadnud. Sel nädalal said taolise avastusretke Suur-Lossi tänava fantaasiaküllases aias ette võtta ka teised lapsed: otsida ja leida seda, mis raamatus kirjas, aga samal ajal ka tegelikult olemas.

Kõigepealt lubas perenaine kivია pealt võtta teokarbi ja kuulata, kas on merkohinat kuulda. Oli jah! Edasi viis tee kivikuninga juurde. Kuldkroon peas, istus see suure kivi peal, rauast kassist nõunik kõrval.

Kandis korstna otsa

Muidugi käisid kõige selle juurde lood, mis ühe või teise tegelasega juhtunud on. Kuidas satus õue peale laotud madala kivია sisse vankriras? Mis nende merikarpidega ikkagi on? Kuidas Meeri Poppins (just Meeri, mitte Mary) väikese Luna korstna otsa kandis ja kuidas tüdruk sealt alla sai? Miks kükitab savist lind ikka veel korstna otsas? Kuidas satus pöõsa alla titekäru, siilipojukeses, ja mis temast edasi sai?

„Kui lapsed õue lähevad, siis hakkab igasuguseid asju juhtuma,” sõnas Randmann-Mihkla. Pisikesel välul leidus kõrte vahele tipitud lepatriinusi nagu maa-

Tiiu Randmann-Mihkla õpetas lapsed kriipsumehikesi tegema.

Kivikuningas.

2 X MALLE-LIISA RAIGLA

aid ja pöõsastes siniliblikaid. Vahtrapuu all ootas miniatuurne teelaud täpilise kannu ja tasiga. Rohi peitis endas õige mitu vihmaussimetroo peatust, siltidega ja puha. Väliköögi müüris peitus uks, mille taga kilk häält lahtis laulis. Täiesti päris kilk. Näha teda ei saanud, sest otse loomulikult oli ta ukse seestpoolt lukku keeranud, aga kuulda küll: tiksus teine üsna kõvasti, sest oli pahurast tujus. Selle kohta, miks just pahuras, oli Randmann-Mihklal lugu varrukast võtta.

Küsimus „Kas päriselt?” kõlas laste suust õige mitu korda. Silmad läksid suureks ja nägu uskumatust täis. „Muinasjuttudes on kõik võimalik ja siin aias ka,” vastas Randmann-Mihkla teisipäeval lapsele, kes uuris, kuidas see ikka nii saab olla, et kivi otsa kujuks tardunud vana tark kass töötas Rootsi kuninga nõunikuna.

Kõik ärkas ellu

Pooletunnise ringkäigu ajal ärkas ellu kõik, mis aias vähegi leidus. Luuderohu mähkunud hiiglavahtrast, mis võib olla oma 300 aastat vana, sai lindude riiupaik. Samal ajal keksis pärisvarblane toolileeni peal. Ja kui riiupaiga lugu oli välja mõeldud, siis varblane päris. Ja miks ei võinud siis puu otsaski puhkeda suleliste sõda, nii et musti marju ja lehti lendas? Edasi suunduti juba kriipsumehikesi otsima. Vähemalt mõni neist peaks olema Suur-Lossi tänavat mööda kõndijale juba vana hea tuttav. Kriipsumehikesed meisterdas Randmann-Mihkla traadist ja pudelikorkidest kunagi tänavakunstina. Kõiki neid on võimalik majast möödudes silmata, kui tähelepanelik olla: olgu see vihmadeveetoru külge klammerdunud õhuakrobaat, liiklusemärgi peal balansseeriv Meeri Poppins või armunud paarile lilli viiv kuninganna.

Traadist ja korgist kriipsumehikeste meisterdamisega lõpetasid aiaseikluse ka lapsed. „Ma armastan teda,” ütles üks enda oma takseerides. Teine lubas kujule teha kiisukõrvad, et viia see rõõmuks õele, kellele meeldivad kassid. Kolmas painutas kriipsumehikesse baleriiniks ja võttis ise täpselt sama poosi.

KEELETARK

Isenik ja isekomme

Friedrich Reinhold Kreutzwald tundis elavat huvi keelekõnime vastu. Üheks tema südameasjaks sai sõnavara arendamine.

Mõned Kreutzwaldi kaasageds arvasid, et uute sõnade kasutuselevõtt võib takistada tekstidest arusaamist, mispeale Kreutzwald küsis: „Kas on eesti keel juba sellises täiuslikkuses välja kujunenud, et tema juures ei tohi edaspidi enam mingisuguseid uuendusi ja edasi-

arendusi katsuda ette võtta?” Kreutzwald on loonud näiteks sõna *isenik* (egoist), mis küll tähelepanu ei äratanud, kuid on vägagi tabav.

Põnev on sõna *omadus* kujunemislugu. *Omaduse* asemel kasutas Kreutzwald hoopis sõna *isekomme* (rändav tähtede isekombed). Aga Kreutzwald ei jäänud *isekombega* rahule ning nuputas edasi. Nii sündiski *omadus*.

MONIKA UNDO

Kreutzwaldi monument Võrus.

VIKIPEEDIA

Lääne Elu 35. sünnipäeva-aasta puhul vaatame tagasi, mis teemad on päevakorra olnud 5, 10, 15, 20, 25, 30 ja 35 aastat tagasi.

„Head lugejad”, 13. juuli 1989

Teie ette astub „Lääne Elu”. See on leht teile, läänemaalased, ükskõik, kus te praegu ka ei elaks. See on leht kõigile, keda uudised Läänemaalt külma ei jäta. Arvame, et Läänemaagi vajab ametliku eestkosteta ajakirjandust. Infomonopoli aeg Eestimaal on ümber saamas.

„Lääne Elu” tahab vahendada Läänemaal toimunut ja toimuvat, hõlmates seejuures mitte ainult Haapsalu rajooni, vaid kogu ajaloolist Läänemaad.

„Ilm on juba liiga ilus”, 14. juuli 1994

Vetelpääste andmetel oli eile hommikul merevesi 23 kraadi, ütles vetelpäästelaeva kapten Jüri Raagmaa. Vetelpääste mõõdab veetemperatuuri neli korda päevas.

Jüri Raagmaa sõnul on neil rahulik, kedagi päästa pole vaja olnud. Ainult võõramaised jahid kipuvad madalikele jooksma, siis peab vetelpääste nad välja aitama. Kapteni arvustuse järgi jääb jahtidele kõige sagedamini ette Einby liiv, mis pikalt merre ulatub.

„Haapsalu võõrustas vabadusvõitlejaid”, 13. juuli 1999

Seitsmendale üle-eestilisele vabadusvõitlejate kokkutulekule Haapsalus kogunes laupäeval ligi kaks ja pooltuhat Teises maailmasõjas bolševike vastu võidelnud Eesti sõjameest.

Hallipäised vabadusvõitlejad täitsid laupäeva lõunal kogu linnapildi. Kokkutulekut sissejuhatava ringkäigu esimene ots jõudis Lossiplatsile samal ajal, kui viimased mehed kultuurimaja eest liikuma said. Pärast Vabadussõja mälestussambale pargade asetamist suundusid veteranid lossiparki, kus ootasid kõned ja õlledauid.

„Laagrilapsed korjasid kalmistult konte”, 13. juuli 2004

Haapsalu vanal kalmistul mitu töötav linnalaste laager on hooldamata hauad võsast välja raiunud, kuid prahti ei jõua nad nii palju koristada, kui seda juurde tuleb.

Kalmistu levinuim prügi on tühi sidrunilõhnaline odekolonnipudel, kuid seal leiab ka majapidamisjätmetega kilekotte ja paljaks näritud konte. Ka kahe prügi konteineri kaant kergitades ei näe seal kalmiküünlaid, vaid ninna lööb koduste jätmete hais.

„Maasikapeo võidutort müüdi 3200 krooniga”, 14. juuli 2009

Laupäeval osales Altmõisa maasikapeo koogikonkurisil 14 kooki, mis on poole rohkem kui mullu, võidukoogi hinnaks kujunes oksjonil 3200 krooni. „Žürii sõnul võlus võidutort klassikalise maitsega, maasikaid piisas,” iseloomustas Maasikaroosi nime kandnud võidutõttõd külalistemaja juhataja Piret Kõima.

Vanema õe hoole all oleva viie õe-venna koolitootuseks koguti oksjoniga 6635 krooni, mis neile maasikapeol ka üle anti.

„Kallis Mari on kolm korda kallim kui Stjärn”, 12. juuli 2014

Haapsalu ostis hiljaaegu Rootsi kasutatud aurulaeva, mis läks linnale maksma 90 000 eurot, paadi tegelik hind oli aga ligi kolm korda madalam.

Aprillis kuulutas Haapsalu linnavalitsus paadiostuks välja hanke, kuhu maikuuks, kui hange lõppes, tuli vaid üks pakkumus disainiga tegelevalt Rakvere firmalt Loorber OÜ.

Hanke tingimustes oli kirjas, et pakkuja peab olema tegelema ajalooliste esemete müügi ja restaureerimisega ning nende kolme viimase aasta tulu peab olema 100 000 eurot. „See oli selleks, et kindel olla: saame korraliku ajaloolise paadi,” ütles Haapsalu linnaape Urmas Sukles.

„Tasuta transport pani rahva sõitma”, 13. juuli 2019

Haapsalu bussijuhi Laura Koemetsa sõnul on bussid pungil täis. Kuigi võrreldavat statistikat pole, usuvad ka ühistranspordikorraldajad, et aastaga on sõitjate hulk viiendiku võrra kasvanud.

1. juulil sai tasuta sõit maakonnaliinidel aastaseks. Läänemaal on sõit tasuta. Mullune segadus puudulike sõiduplaanide ja kehvade graafikutega on möödunud. „Bussid käivad, inimesed sõidavad,” ütles bussifirma M.K. Reis-X OÜ regioonijuht Hardo Tamme.

Seitsme maa ja mere taga – Shetlandil ja Orkneyl

37. osa

KAIRE REILJAN
ajakirjanik

Kaljude ja jäneste saar

Kolmapäeval otsustasime teha tutvust Orkney saare läänepoolse osaga. Meie külalistemaja omanik Doris pakkus hommikusööki ja teatas muuhulgas, et võib meile oma kanade mune praadida. Muuseas ütles Doris, et järgmisel hommikul peaksime varem hommikust sööma, sest ta peab jõudma Hoy saarele minevale praamile. Nagu perenaine meile selgitas, jagab ta end mitme asja vahel: peab kanu ja mesilasi ning külalistemaja Stromnessis ja Hoyl. Seda viimast pidigi ta koristama tõttama.

Hommikusöök söödud, võtsime suuna Yesnabysse, mille kaljust rannajoont peetakse Orkney üheks kaunimaks ja ühtlasi ka kohustuslikuks vaatamisväärsuseks. Turismibrošüürid ei valetanud ja Yesnaby punasest liivakivist kaljud olid imeilmsed – taas oli iga uus vaade uhkem kui eelmine. Paiga ilu on inspireerinud ka heliloojaid, nimelt

Rohkem pilte leiad online. le.ee.

on Orkney helilooja Peter Maxwell Davies jäädvustanud Yesnaby klaveripalasse „Yesnaby Ground”. Ilusal juulipäeval, kui meie Yesnabys käisime, säras taevas päike ja meri kaljude all lõksus rahulikult, kuid tormise ilma ja läänetuultega võib seal väidetavalt näha väga kõrgeid laineid kaljusid limpsimas.

Mööda kaldapealset kulgev rada viis Yesnaby suurima vaatamisväärsuse, merest kerki-va kaljumoodustise Castle'i ehk Kindluse juurde. Castle'it peetakse kuulsaima sarnase moodustise, Hoy saare servas asuva Old Mani ehk eesti keeli Vanamehe väiksemaks koo-piaks. Kuigi Yesnaby moodustist nimetatakse kindluseks, meenutas see ühe nurga alt vaadates pigem üleelusuurust pead, midagi Lihavõttesaare kujude sarnast. Castle olevat populaarne mägironijate seas, aga meie sealoleku ajal ükski alpinist Castle'il ei roninud. Ausalt öeldes ei kujutakski ette, mis tunne sellel seista oleks, sest juba kaljuservalt alla vaadates tekkis kergelt kõhe tunne ja instinktiivselt astusid sammukese servast kaugemale.

Samasse päeva mahtus veel üks looduskauis paik, Marwicki neem. Yesnabyst ja Orkney kiviaegsetest muististest põhja pool asuvas Marwick Headis

on rannik samamoodi kaljune, kuid sealsed kaljud pole nii liigendatud nagu Yesnabys. Ühe kõrgema künka otsa oli püstitatud ligi 16meetrisel mälestussammas Suurbritannia esimese maailmasõja aegse sõjaministri lord Kitcheneri mälestuseks. Viimane suri Hampshire'i pardal koos 736 mehega, kui sõitis 5. juunil 1916 teel Venemaa-le vaid mõne miili kaugusel Marwick Headi rannikust miini otsa. Sealsamas lähedal, kus kalju laugem ja madalam, leidsime kolm paadikuuri. Need ei asunud päris mere kaldal, vaid sellest veidi eemal kõrgemal kohal. Selleks, et paadid kuuri saada, oli lähedal vints, millega paadid üles vintsitakse.

Marwickis on looduskaitseala ja seda paika armastavad linnuvaatlejad. Meie Sirtsuga pole lindude tundmises kui-ki osavad, kui lunnid välja arvata. Viimaseid me Marwickis ei kohanud. Küll aga jäid silma maas olevad augud, kust volksasid välja jäneseid, ja mitte üks, vaid mitu. Veidi hiljem põllu peal oleks nagu olnud jäneste kokkutulek – neid oli seal ringi silkamas oma kümnekond.

Arutlesime pisut selle üle, kas tegemist on jäneste või küülikutega, sest brošüürides nimetati neid nii ja naa. Marwickis olles me sellest aru ei saanudki, kuid paar päeva hiljem saime Stromnessi muuseumis teada, et Orkneyl elab vabas looduses nii jäneseid kui ka küülikuid ning jäneseid suisa kahte liiki. Üks neist on mägijänese, keda leidub ainult Suurbritannias ja kes armastab elada kanarbikunõmmedel. Talvel muutub tema karv valgeks. Ilmselt mägijäneseid siiski Marwickis ringi ei karanud, sest Orkneyl elavad nad peamiselt Hoy saarel.

Kui mägijäneseid võib pidada Suurbritannia põliselanikeks, siis pruunjänese ja küüliku on siin-esse loodusesse toonud inimene. Ilmselt sobib Orkney (ja ka muu Suurbritannia) jänestele ja küülikutele, sest neid on seal tõesti palju. Isegi nii palju, et 19. sajandi lõpus toodi Uus-Meremaalt sisse kärbid, kes pidid jäneste arvukust piirama. Nüüdseks on kärbid muutunud probleemiks, sest ohustavad kohalike linnuliike, jäneseid ja küülikuid on aga ikka liiga palju.

Merest turritav Yesnaby Castle.

KAIRE REILJAN

UUT MOODI ÄRI

Haapsalus saab lillekimbu osta iseteenindusletist

Linnamäe külje all Mõisakülas Raudsepa talus toimetav Helen Paaliste on käima lükkamas oma lilleäri ja üritab Randsalus õisi müüa iseteenindusletil.

URMAS LAURI
urmas.lauri@le.ee

Kolmapäeval katsetas Paaliste esimest korda, kuidas toimib lille-müügi iseteeninduslett. Ja seda mitte kuskil kõrvalises külakohas, vaid Haapsalu tuiksoonel, Randsalu veski ehk Stokkeri poe seinas.

„Eile klappis kõik,” võttis Paaliste oma esimese müügipäeva neljapäeval Lääne Eluga vesteldes kokku. Klappimise all mõtles ta aga seda, et postkastis, kuhu ostjad oma raha pistsid, oli täpselt see summa, mida ta lillede eest saada tahtis.

„Ma arvan, et Eesti ühiskond on valmis selleks, et meil on iseteenindus. Et raha pannakse postkasti või tehakse ülekanne,” arutles lillekasvataja.

Veel aasta algul polnud ta aga mingi lillekasvataja. „Mul pole lillekasvatuskogemust, ma pole varem üldse lilleseadet teinud ega ka lilli kasvatanud,” lausus Paaliste. Aga siis võttis kätte ja hakkas tegema.

„Jaauaris tuli mõte, kaks nädalat seedisin, veebruaris hakkasin seemneid tellima ja veebruaril keskel külvama. Ja läkski lahti!” kirjeldas lillekasvataja poole aasta tagust olukorda. Ning kohe oli ka esimene apsakas.

Varakevadel külvas Paaliste lõvilõuad ettekasvatuseks kasti. „Ja nad kõik tõusid üles! Ning kui ma ühel hetkel neid pikeerima hakkasin – see on väga meditatiivne tegevus –, siis jõudsin arvestusega 1500 juurde ja siis läks lugemine sassi,” naeris Paaliste. „Nad on nii vintsked vennad ka, et kõik läksid kasvama. Tõeline lõvilõuauputus on!”

Lõvilõugadega läks algaja lillekasvataja sõnul niu see, et neid oleks pidanud külvama portsu kaupa iga kahe nädala tagant, aga praegu puhkesid nad kõik korraga õide.

Liiga palju lilli

Ja kui on lillepuutus, siis tuleb nad ju kuidagi ka maha müüa. „Kus ma neid müün?” laiutas Paaliste käsi. Mingi ports kundesid tuleb tema lillede järele Raudsepaale.

Aga lilli on ju palju, mida ülejäänutega teha? Hea mõte tundus olevat teha müügikoht Haapsallu.

„Seal on omad kriteeriumid – päike ei tohi peale paista, seal-samas peab olema ka parkimis-koht,” selgitas Paaliste. Ja et lillelett on mõeldud pigem Haapsalu elanikele, peab see olema talle mugavalt kättesaadav. Tundus, et Stokker on hea koht.

Iseteenindusleti kasuks räägib lillekasvataja sõnul see, et nii saab ta oma lilli soodsamalt müüa. „Kui panen sinna müüja, siis lähevad hinnad kalliks, sest müüja tahab ju ka palka saada,” lausus Paaliste.

Paar aastat tagasi üles vunt-situd Raudsepa vana talumaja ümbrusesse on Paaliste istutanud sadakond pojengi.

Tänavu nad veel ei õitsenud, kuid kunagi lähevad nad kindlasti kaubaks.

Lõvilõuad on Helen Paaliste sõnul vintsked vennad – kõik külvatud seemned läksid kasvama.

Praegu on aiamaal suur osa lillepeenardest veel lõvilõugade päralt, kuid sirgumas on veel mitmesuguseid lilli. „Vägiheinad,” silitas Paaliste lilli. „Ja kosmos – need on

paljudele vanemad aegsed lilled. Ja ka see on talulille moodi – pruudisõlg.” „Need on parkjuured, mida saab panna kimbu täiteks,” tutvustas Paaliste oma hoolealuseid. „Mul on kimpudesse vaja kolme asja – mul on vaja täidet, mul on vaja rohelist ja vaja on ka efektlilli nagu pojeng, lõvilõug või daalia.”

„Rukkililled korjasin just ära, aga nad kasvavad kohe uued õied,” ütles Paaliste. „Ja need on levkoid, nad peaksid kohe lõvilõugade järel tulema.” Ja sügise poole puhkevad õide ka päevalilled, neid on Paaliste eri aegadel külvanud.

Hollandist tellis Paaliste 70 daaliamugulat. „30 eri sorti,” lausus Paaliste. „Mu unistus on, et kunagi on mul terve suur põld daaliaid täis.”

„Kui panen sinna müüja, siis lähevad hinnad kalliks, sest müüja tahab ju ka palka saada,” lausus Paaliste.

Daaliad ongi lilled, millega Helen Paalistel õnnestus ka abi-kaasa oma lillekasvatuspunti saada. „Talveks tuleb daaliamugulad üles võtta. Ütlesin, et nad saab kartulivõtumasinaaga üles võtta. Siis ta ütleski mulle selle peale: OK,” naeris Paaliste. „See on tore, et abikaasa on pundis, aitab.”

„Olen hullult rahul!” ütles Paaliste tumepunaste lõvilõugade vahel. „Mulle väga meeldib.” Järgmisel aastal tahab Paaliste oma iseteenindusleti toimi-

ma saada emadepäevast. „Aga selleks tuleb juba praegu Hollandist tellida erinevaid sibullilli,” nentis ta. „Lett hakkaks tööle mai algusest ja lõpetaks hoopis septembris.”

Suured plaanid

Ja arengut on vaja. „Viiks värsked kartuli ka sinna kõrvale müüki,” arutles Paaliste. „Ja ilmselt kasvab lett suuremaks, kindlasti oleks vaja katust. Aga praegu proovime nii, kuidas käima läheb.”

Paaliste peres kasvab neli last. Peretütar on 15aastane, kaksikud poisid on viiesed ning noorim poeg saab septembris kaheseks. Pesamunaga ongi Helen Paaliste praegu põhitöötl lapsehooldus-puhkusele. Palgatöö on ta Silma õpikoja looduskoolis. „Olen seal 15 aastat Marko Valkeriga koos töötanud. Loodusteadmised mul on, aga lillekasvatust oli veel aasta alguses null – täitsa uus mõte,” naeris Paaliste.

KAIE ILVES, ajakirjanik

Lääne Elu intervjueris sünnipäeva puhul nelja haapsallast, kes on kohaliku lehte tellinud ja lugenud nii kaua, kui seda on trükitud.

35 aastat Lääne Elu: kohalik leht peab käima

Tegelikult isegi kauem, sest küsimusele, kui kaua olete Lääne Elu tellinud, vastab 83aastane haapsallane Tiina Sarv: „Oi, kogu aeg!”

„Kogu aeg” tähendab pooltsada aastat ja seda, et ajad muutuvad, aga kohalik leht jääb. „Viiskümmend aastat saab augustis, kui me Haapsallu elama tulime, ja kogu aeg oleme tellinud,” ütleb Sarv. „Algul oli ta Tõõrahva Lipp. Ega ta ongi ainuke leht, mis meil käib.”

Nii et kohalik on kohalik, olgu nimi mis tahes. Kohalikus lehes on kõikse tähtsamad uudised, mida kuskilt mujalt ei kuule, näe ega loe.

Sedasama kohaliku lehte on Sarv postkastist toonud ja lugenud tõesti pooltsada aastat. Kogu selle aja sees on juhtunud üks kord, kui postkast oli tühi. „Olin unustanud pikendada,” ütleb Sarv. Kui siis leht tulemata jäi, oli kohkumus suur.

Haapsallu kolis Sarv Lohusalust. „Mees sai siia tööle,” ütleb Sarv.

Tartu pedagoogilise kooli klasiõpetajana lõpetanud Sarvest sai rohkem kui kahekümneks aastaks hoopis veekaitseinspektor, kes koostas aruandeid, andis välja kalapüügilube ja trahvis, kui vaja. „Kooli ma enam minna ei julgenud, aga nii rutu õpib kõik ära,” ütleb Sarv. „Tundsin tol ajal kõiki ja sai ikka trahvitud ka.”

Vahel viskab Sarv pilgu peale spordiudistele, kuigi seal on noored, keda enam sugugi ei tea.

Kohalik leht on midagi sellist, mis käib sinise eluga kokku. „Ma arvan, et olen tellinud sellest ajast peale, kui 1974. aastal Palamuselt Haapsallu elama tulin,” ütleb haapsallane Ivi Toms.

Kolmapäeva hommikul on tal eelmise päeva Lääne Elu laua peal. „Tahan kohaliku eluga kursis olla,” ütleb Toms. „Ega mul rohkem lehti käigi.”

Leht jõuab postkasti kella üheksa paiku hommikul. „Kui postiljon tuleb, näen, lähen toon postkastist ära,” ütleb Toms. Küll siis päeva peale on aega lugeda. „Lapsed ikka ka loevad ja elukaaslane loeb,” ütleb Toms.

„Kas on huvitav?” – „Vahel on huvitavam, vahel vähem.” Nii nagu elu ise.

„Ei mäleta ausalt öeldes, aga algusest peale kindlasti,” ütleb 63aastane haapsallane Eevi Põldoja. „Mul ennevanasti käis ka. Eelkäija või mis ta oli.”

Põldoja on elanud Haapsalus ühes ja samas majas täpselt neli kuud vähem, kui tal vanust on, ja sellesamas majas on käinud ka kohalik leht. Põldoja ise on elus ajalehtedega palju kokku puutunud: ta töötab ajakirjandus-

Tiina Sarv.

Ivi Toms.

Eevi Põldoja.

Elbe Hepner.

4 X MALLE-LIISA RAIGLA

levis. „Kus oli tellimine ja kioskid, kõik lehed käisid läbi,” ütleb Põldoja. Nüüd on Lääne Elu ainuke leht, mis tal käib. „Enne käis Te-leleht ka,” märgib ta.

„Oh, nii kaua, kui teda on trükitud, on ta mul ikka käinud,” ütleb 90aastane haapsallane Elbe Hepner. „Ta on mul põhiline leht olnud. Muud mul ei käi, ainult Kodutohter. Lääne Elust ma ei loobu. See on linnaleht. Kui ise enam palju väljas ei käi, siis saab lehest teada, mis sünnib. Kasvõi surmakuulutused.”

„Ise palju ei käi” tundub liialdusena, sest eelmisel päeval ei olnud Hepnerit võimalik kätte saada, sest ta oli turul. Müümas, mitte ostmas, ja see ei olnud mingi eriline päev. Kuniks marju, seniks on Hepner turul.

Hepner võtab esimesena ette esikülje, sest see on kõige tähtsam. „Seekord oli jahindus,” ütleb ta. „Mees oli mul jahimees ja keskmine poeg on ka.”

Hepner on töötanud ajalehekioskis ja sidekontoris. „Võtsin tellimusi vastu. Kogu aeg ajalehtede sees. Siis sai sealsamas lugeda. Vahel töin mõne koju ka,” ütleb Hepner.

„Kõige enne vaatan kuulutused ära, kas keegi on surnud,” ütleb Sarv. „Siis vaatan ristsõna. Ja sudokud mulle väga meeldivad. Ja siis jutunurk.”

Jutunurk tähendab lehesabas jooksvat järjetuttu. „See praegune, seda ma ei loe, aga enne oli üks kohalik proua, kes kirjutas oma emast. See oli väga huvitav,” ütleb Sarv.

Teisipäevase Lääne Elu ristsõna on tal lahendatud. „Pidin lehe juba alla viima,” ütleb Sarv. „Alla” tähendab naabrit, kellega Sarv ajalehti jagab: tema viib alla Lääne Elu ja naaber omakorda üles Öhtulehe.

„Aga et leht on veel alla viimata, siis lehitseme läbi.”

Mis seal huvitavat on? Eestirootslaste laulupidu. „Ise ma enam väga kuskil ei käi,” ütleb Sarv. Siis on hea, kui lehest saab lugeda, kes kuskil kokku on tulnud.

„Ja vaat selle siin lugesin kohe esimese asjana läbi,” ütleb Sarv.

„Selle” on uudis Lihula tulevase koolimajast. „Kogu aeg on selle Läänerranna valla ja Metsküla koo-

liga, et kiusavad ja,” ütleb Sarv. „Nüüd hakkavad Lihulasse koolimaja ehitama ja nii, et ehitajale ei maksagi. Ei ole õiged inimesed seal.”

„Sellest ma lasin ka silmad üle, et põtru ja kitsi on vähe, ja vaatasin, et kolledzisse kõik tahavad,” ütleb Sarv. „Ja mõtle, Ilon Wiklandil on kolm tütart. Seda ma ei teadnud. Ja raamatukogu juhataja läheb ära.”

„Lääne Elust ma ei loobu. See on linnaleht,” ütleb 90aastane haapsallane Elbe Hepner.

Põnev on ka viimane veerg ehk lühike uudis viimasel küljel ilmataate kõrval. „Vaatasin, et üks eriline kotkas, mida meil üldse ei ela, see on nüüd siin. Jumal, jah, nii suured linnud, kolme meetri laiused tiivad. Ja siis see öökuninganna, millest leht kirjutas... See mees, kelle oma see on, see elab ju meie trepikojas. Käisin vaatamas. Mõtle, terve aasta on kool ja nii ilusasti õitseb. Kahju, et ainult korra aastast.”

Metsamajandust õppinud Toms sirvib ja vaatab kõigepealt üle pealkirjad. „Siis hakkkan lugema. Pool ongi veel lugemata,” ütleb ta. „Ja ristsõna, sellega pole ma ka veel ühele poole saanud.”

Toms huvitavad spordiudised. „Ja järjetuttu olen lugenud,” ütleb ta. Rannarootslaste peol, see oli ka lehes, käis Toms ise kohal. Aga huvitav ikka.

Nagu teisedki, loeb Toms ainult Lääne Elu paberlehte. „Internetti mul ei olegi,” ütleb ta. „Kui paberleht peaks ära kaduma, siis peab küla peal interneti lugema hakkama.”

„Kõige enne kuulutused, kas keegi tuttav on surnud, siis see, mis linnas toimub, siis ülejäänud,” ütleb Põldoja. „Mis ma siit lugesingi... Et Haapsalu müüb mõisapargi maha ja et Konna-küläst ei olegi konnad ära läinud. Maakonna asju loen ka, aga esimesena ikka Haapsalus asjad. Sporti ma ei loe. Ei ole spordiinimene. Eelmises lehes oli esimene pilk see öudne Herjava avari. Kudujad on pooleli, peab läbi lugema. Ilmateadet vaatan, et mis ilm tuleb. Eks vahel ole igavam leht ka. Kui on palju reklaami.”

Tellimist lõpetada ei ole Põldoja kunagi mõelnud ja ühtegi teist lehte tal ei käi. „Harjunud temaga nii ära. Eks teisi uudiseid kuuleb mujalt ka. Lehed on kalid tellida. Kõike tähtsam on ikka oma maakonna leht.”

Lääne Elu kutsus sünnipäeva puhul oma sõbrad ja kaastöötajad kokku ning viis kogu seltskonna Peetrikesega sõidule lehe ajaloos olulistesse kohtadesse. Giidi rollis oli peatoimetaja Kaire Reiljan.

12 X MARKUS SEIN

Fortuuna naeratas lehe tellijale Olev Hormile (keskel), kelle Lääne Elu ja Tiit Reisid saadavad Londoni-reisile. Auhinna andsid üle Lääne Elu peatoimetaja Kaire Reiljan ja Tiit Reaside omanik Tiit Randmaa.

AIVO PALJASMAA, ajakirjanik

Lääne Elu toimetusse Posti tänaval viib trepp, millel on 21 astet. Suure sünnipäeva puhul loovad rõõmsa meeleolu käsipuudel hõljuvad sinised õhupallid.

Lääneelukad igast ilma

Kolmandale trepiastmele jõudes mõtlen, et olen tegutsevatest ajakirjanikest ainus, kes lehe sünnihälli juures viibis. Kaheksa astet kõrgemal lööb aga pea selgeks, et üks vend on hoopis kõvem mees – **Arne Veske**. Tema lausa saagis, hõõveldas ja klopsis koos Andres Ammasega selle hälli valmis.

Arne seisab siiani hea selle eest, et Eesti esimene sõltumatu ja erakapitalile toetuv ajaleht ikka veel ilmub. Suuremate meediakorporatsioonidega ühinemisest pole Arne mitte kunagi huvitunud.

Lehe omanikuna ei armasta ta aga suurt sõnavahtu ja lüürikat. Kunagise Nõo keskkooli matemaatika eriklassi lõpetamine andis talle praktilise meelega ja edasiseks tuule tiibadesse. Võiks arvata, et ehtne tehnokraat. Ometi peitub temaski poeetiline pool. Kirgliku suupillimängijana on ta ka selles vallas tähelepanu ja auhindu võitnud.

Vastuvõtutuba

Toimetusse siseneja näeb esmalt otse enda ees arvuti tagapoolt ja üle selle kiikavat silmapaari. **Elina Lumeste** on reklaamitoimetaja. Tegeleb ta aga ka kõige muuga, näiteks sinised sünnipäevaõhupallid hõljuvad tänu tema agarusele.

Elina on kiire astumisega ja põhiliselt ruttab ta peatoimetaja Kaire Reiljani laua juurde, et mõnda reklaamipakkumist täpselt arutada. Väikeste maakonnalehtede tulevik pole kusaigil Eestis roosiline, aga Elina ei lase pessimismil maad võtta.

Kui toimetuse mõne konkursi korraldab, siis hoolitseb ta auhindade eest. Küll aga on Elina kiire märkama mõne töökaaslase hooletust ja siis sähvama igapäevase suunas, et puhtust ja korda tuleb austada. Ise salamisi muigab.

Toimetuse külalastajatest pöörduvad enamik aga paremat kätt asuva laua poole. Kliendihaldur **Mai Sarv** võtab vastu kuulutusi ja uusi lehetellimusi. Elupõlise Haapsalu elanikuna tunneb ta mitmeid tellijaid isiklikult ja siis jätkub juttu kauemaks.

Kui ütled Maile, et ära naera, siis kahe sekundi pärast ta juba naerabki. Ehtne naerukajakas, kes ei suutnud tõsiselt jääda ka möödunud talve erakorralistel ellujäämiskursustel. Sarnaselt mitme teise kaasinlasega ei suutnud ka Mai läbida kõnniteede libedustesti. Krõks! – ja Mai jäi kipsis jalaga kauemaks koduaresti. Taas tööle tulles puhkes ta esiteks naerma, et juhtus jah selline naljakas lugu.

Külalastaja esmamulje ajalehest tekib vastuvõtutoas ja kindlasti on see Elina ja Mai nägu. Saadud mulje kutsus mitmeid uuesti 21 trepiastet läbima, sest meeldivas seltskonnas on tore asju ajada.

Ah jaa! Mai on Tiina Jaaksoni noorem õde. Tiina oli kunagi Lääne Elu ajakirjanik ja hiljem „Aktuaalse kaamera” repor-

Elina Lumeste kogub reklaami ja annab nõu.

Mai Sarv naerab ka suures hädas.

Kaire Reiljan, suur pä...

Arne Veske, kõige suurem päälük.

Andra Kirna, tagasihoidlik naine Vooremaalt.

Urmas Lauri armast...

ter. Ei saa edasi pajatada, sest juba on kuulda Mai naeruhelinat.

Suur tuba ehk lehe sisepõlemismootor

Selles toas juhatab vägesid päälük, peatoimetaja **Kaire Reiljan**. Kolleegid ütlevad muigamisi, et „kuri Kaire”, Kaire krimpsutab mõnikord kulmu ja püüab ütlejale siiralt silma vaadates vastupidist tõestada. Ülemustele antakse ikka hüüdnimesid ja see käib ilmselt ka nende palganumbri sisse. Pealegi kõlab „kuri Kaire” foneetiliselt nii kaunit.

Kaire ise on tugev uudistekirjutaja ja nõuab ka ülejäänute käest info täpsust ja mõtte selgust. Päälük vastutab lehe terviklikkuse eest ja vahetult enne numbri valmimist pinges kasvab. Kell tiksab, aga lehes võib ikka veel hõredaid kohti ette tulla.

Omaaegne legendaarne peatoimetaja Lehte Ilves kipus pingelises olukorras sügavalt ohkama, et siis arvutit järele kibekiirelt edasi tippida. Vaevumärgatavaid

ohkeid võib täheldada ka Kaire puhul. Päälükele omane kutsehaigus või mis?

Urmas Lauri istub arvuti taga, klapid peas. Pidevalt. Kas häirib teda toimetuse „maskuliinne” õhustik (ta on LE ainus meessoost ajakirjanik) või nõuab järjekordne kirjutis niivõrd pingsat süvenemist, võta nüüd kinni.

Urmas on uuriva ajakirjanduse ehe näide, kes mõnda sündmust ja selle tagamaid võib üksipulgi läbi kammida. Teda on selle eest ka premeeritud.

Päritolult on Urmas hiidlane ja need on teadagi isemoodi mehed. Nädalavahetused saadab ta mööda oma Kassari kodu ja esmaspäeviti pajatab uudiseid Hiisu saarelt ja viimasest praamisõidust. Mõni neist jõuab leheveergudele. On kahel korral olnud Lääne Elu peatoimetaja, lisaks Hiisu Lehe peatoimetaja, oli ka esimene ERRi Läänemaa korrespondent. Igatahes tükk soolast – pilt on tahetat ajakirjanikku lääneelu-

kate peres. Silgust ja tuhlist peab ise väga lugu.

Malle-Liisa Raigla on samuti Lääne Elu peatoimetaja olnud. Ühe terve päeva koguni. Kuri Kaire oli sunnitud sel päeval kusaigil mujal olema ja pani Malle-Liisa järgmise lehenumbri valmimist valvama.

Sa jummel, kus kunagises ujedas suverporteris vallandus alles energiapomm! Astusin parajasti toimetuse trepist üles, kui välisüks suure kiirusega lahti prahvatas ja Malle-Liisa mind ründas, et kas uus lugu on olemas. Ta ise on aeg-ajalt väga viljakas ja lendab suure kiirusega ühelt sündmuselt teisele. Noore inimese asi.

Oleme tihti käinud koos lugu tegemas ja Malle-Liisa on siis piltnikuna kaasas. Fotograafia on tema salaking ja see tuleb tal hästi välja. Ta võib ka komistamise pealt oma objektiivisilmaga sähvata ja siis mõtled küll, et see pilt läks nassu. Võta näpust – pilt on nagu kompu jõulupuu küljes.

Jõulude ajal käis Malle-Liisa mul kodus kassi pildistamas ja see pilt pääses isegi ajalehte. Nüüd on kass staar valmis, kes küll pahatihti kipub mõnda Lääne Elu numbrit näksima. Iga kirjatükk (või pilt) pole talle vist meeltemööda.

Andra Kirna tuli Haapsalumaile mõne aasta eest. Räägib vaikselt ja on üldse tasase loomuga. Ise kurdab ka, et mõnikord on tal raske küsitletavat avada.

Oleme koos käinud lugusid tegemas ja sõidu ajal Andra muretseb vahel, et peatoimetaja pole tema aeglusega vist rahul. Tegelikult pole see asi sugugi nii hapu, sest olen mitme lehelugeja käest Andra artiklite kohta kiidusõnu kuulnud.

Tagasihoidlikkusel on ka vooresi. Vähemalt ei kipu autor oma lugudes ennast eksponeerima, millist kalduvust võib aga nii mõnegi ametikaaslase kirjaridast välja lugeda.

Andra on pärit Jõgeva kandist ja sealsest maakonnalehest

kaarest vaadatuna

äälilik.

Malle-Liisa Raigla, energiapornu, kes armastab pilte.

Kaie Ilves, vigurivändast sõnameister.

ab uurimist ja soolasilku.

Riina Tobias, tähenärija läbi ja lõhki.

Andrus Rebane, viimase make-up'i viimistleja.

Haapsallu tööle tulles üllatus, et mitu esimest kuud ta omaniku ehk härra Vesket oma ihusilmaga ei näinudki. Jõgeval olla leheomanik üsna nähtavana mõjunud.

On kuidas on, aga Vooremaalt pärit inimesed kannavad endaga kaasas mingit seletamatut Oskar Lutsu „Kevade” vaimu. Raja Teele tarmukust oleks Andra puhul vist liiast nõuda, kuid rahvakirjaniku hellem ehk lüüriilisem hingelaad on talle ilmselt üsna lähedane.

Kaie Ilves kirjutab peale aja-leheartiklite ka juturaamatuid. Peamiselt väikesele lugejale. Laps pesitseb Kaie endagi hingese. Selline vigurivända sugune.

Näiteks minu seljakotti on ta tihti salaja midagi poetanud ja ma olen selle pahaaimamatult koju tassitud. Pool suvila materjalist on juba kohal, kui üht telliskivi ja poolikut lauajuppi piisavaks pidada. Vahepeal oli Kaie koolis õpetaja ja neid vigureid olla ta ka seal teinud. Ikka teiste

õpetajatega, aga ka mõne õpilasega. Tule taevast appi, mis õpetaja see selline on?! Aga näe, õpilased räägivad temast sooja sõnaga ja ega minagi mossis solvunud mängi.

Kaie on muidugi andeka sulejooksuga ja kindlasti aitab sellele kaasa tema sügav kirjandushuvi. Samuti naudib ta looduse värve ja kooliteemalisi artikleid on tema pärusmaa. Tema isikulood ja eri juhtumiste reportaažlikud kirjapanekud mõjuvad otseülekannetena sündmuskohalt.

Toimetuses tuleb aga veel paljustki kirjutada ja kui nüüd kasutada öitsva Eesti NSV žurnalistika oskussõnastikku, siis on Kaie vorpunud artikleid ka sotsialistlikust põlumajandusest ja viisaastaku suurtest töövõitudest mustmetallurgias. Saab hakka küll, kui sunnitakse.

Ah jaa! Mõni päev tagasi soku-tas ta mulle kotti Lääne Elu stüünipäeva tühjaks visisenud õhupalli. Et kassil hea mängida. No mis sa selle peale ikka kostad!

Sisepõlemismootori auru-dest küllastatuna astun järgmisse tuppa.

Ilusalong

Siin tehakse lehele korralik soeng ja kaunis nägu ette Keeletoimetaja **Riina Tobias** on miniatuurne ja nõelub kiirel sammul mööda toimetust ringi. Lääne Elusse tuli ta hea mitme aasta eest ja esitsa õnnestus tal oma põhiollemust varjata.

Peagi selgus, et Riina on tähenärija. Tema silmad lõõvad särama, kui avastab mõne vigase sõna või viltuse tähe. Emakeele ilu eest on ta hea seisnud ka mitme kirjastuse uute teoste tekstes siludes. Välismaa nimede kontrollimisel võib täheldada tema rahulolu, kui mõni kirjatsura pole märganud imeväikest kaldu vajuvat silbirõhu kriipsukest. Siis saab Riina oma terasusega hiilata.

Tikandikirjana mõjub tema vestlust kaunistav itsitamine. Mõnikord aasin, et ta on istudes sama pikk kui seistes. Riina

na ei ütle selle peale midagi, ainult itsitab lustlikult.

Viimane ilusalongi tool on küljendaja-kujundaja päralt. **Andrus Rebane** on elu jooksul kujundanud mitmeid väljandeid ja lepingu alusel teeb seda tänini. Lääne Elu arvuti ees istudes püüab ta kogu tootele kaubanduslikku välimust anda. Mitte ükski tilk ei tohi minna üle ääre ehk ka üks liigne lauserida võib terve lehekülje pildi rütmist välja viia. See on peenike töö, aga Andrus rahulik meel päästab olukorra alati.

Mõnes kirjastuses kasutab ta varjunime Enaber, mis on rebane tagurpidi. Andrus silmanurgas vilksatab mõnikord rebaslik pilgunatuke, aga oma arvamust ta esimese hooga välja ei paiska. Tema arutlustes ilma ja inimeste üle võib tajuda aga suurt lugemisharjumust.

Andrus lisab selgituseks, et lugema hakkas ta juba nelja-aastaselt. Isa olla seepeale lausunud, et õige mees peabki iga päev sada

lehekülje lugema. Raamatutesse meeldib Andrussele siiani süveneda, sest nendes avanevat hoopis rikkam maailm kui see, mis meid tavaelus päevast päeva kilinal-kolinal ümbritseb.

No nii. Materjal on nüüd lõpuni meigitud ja maketi võib trükikotta saata. Värske Lääne Elu number on homme lugejate päralt.

P.S. Algul mõtlesin ka endast kirjutada, sest enda kiitmist ei või ometi teiste hooleks jätta. Paraku ei võimalda seda napp leheruum (minu lemmikväljend, kui ei suuda kirjutist ette antud raamidest ära paigutada).

Jäägu siis hetkel sinnapaika. Minu lugusid lugenutel on mingi pilt Paljasmaast vist niigi tekkinud. Eestlastel pole aga kombeks sellistest asjadest valjusti rääkida. Võibolla ongi parem, sest muidu saad veel avalikult sarjatud. Niigi rasked ajad, maksud tõusevad ja tulevik muutub ka aina etteaimamatumaks.

Lehm Ljudmilla

lastekas

Tekst Aidi Vallik
Pilt Ott

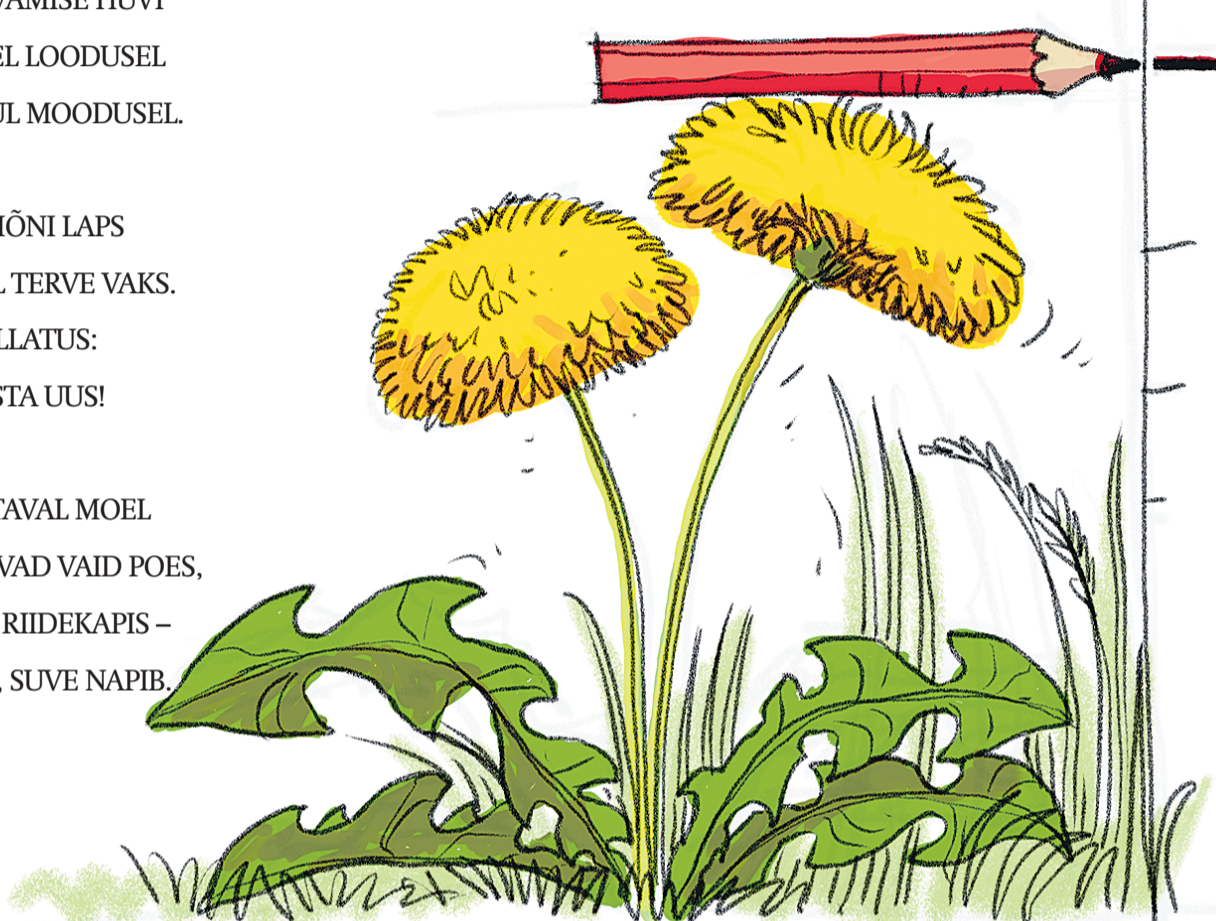
SUVINE KASVAMINE

MARI KÜPSEB MAGUSAKS
JA LILLEKENE NÄGUSAKS,
PUU SEE KASVAB PIKAKS, SIRGEKS,
PÕÕSAS LÄHEB KÕRGEKS-KÕRGEKS.

SEE ON SUVI! SEE ON SUVI!
SUUR ON KASVAMISE HUVI
TERVEL SUUREL LOODUSEL
JA LOOMULIKUL MOODUSEL.

ISEGI, TEAD, MÕNI LAPS
KASVAB SUVEL TERVE VAKS.
SÜGISEL ON ÜLLATUS:
JOPE TULEB OSTA UUS!

SEST ET HUVITAVAL MOEL
RIIDED KASVAVAD VAID POES,
MITTE KODUS RIIDEKAPIS –
SEAL ON PIME, SUVE NAPIB.

LASTESUDOKU

	3			6	
		6	1		
2					3
6					1
		5	2		
	6				1

SUDOKU

		6	2	5	1		
5			8	4			2
3	8					2	1
	5	4			9	3	
6	2					7	4
8			3	6			5
		3	5	1	7		

KAHMAMA	EESTI END. ANSAMBEL	RV VÕRK-PALLULIIT	MITTE-, EBA-	LÄÄNE ELU PEATOIMETAJA	SUUR KARP	... NIGOV	ILMAKAAR	DAAMI-KUMMARDUS	ERBIUM	RAADIUS	MI-DIEES	ERI SUUNAS	MEHENIMI	KÜTI NOOS	AKTSIA-SELT	KIRIK TALLINNAS	Lääne Elu												
...TEATER				PEHME-SUULAE TAGUMINE OSA																									
... VENE (KORV-PALLUR)										HOOPIS TEINE LUGU TALLIUM																			
IRVAKILOEK			TRUU VÕO						TOOTMIS-OSAKOND KULD							GRAMM SIHT-ASUTUS													
1000.		KOGU-(MAJ.) JÕGI EUROOPAS					ILMASKI TOHUTU					POISIKE KOERATÕUG																	
ARGOON			MITTE-, EBA-SÕNASEL-TUSMÄNG		VILETS BABÜLOONIA ELANIK (AJ.)					LITIUM LÄTI LATT			CABO VERDE SAAR NÄDALA-PÄEV				RUMMI-MARK	MEHENIMI	EUROOPA NOUKOGU	ISA VEND	B NAABER	TAAS-TÖÖDELA-VAD JÄÄTMED	PRANTSUSE K EESSÕNA						
NAERUHÄÄL									LOBAMOKK								KIIGE OSA												
INGLISE LAULJA (EESN+N)						NOOT ÜLESANNE			NON-PERSON								VÄIKE-PLANEET												
→																		ASESÕNA											
																		SOOLA-PUHUJA											
EESTI END. TENOR				KIRUMIS-SÕNA MUSTJAS								LISA-, ERI-NÄIDIS-EKSEMPLAR						TRASS PEENARDE KOHT											
MÕNINGANE						TASA! VEETA				PIIRE TEGEVUSE TUUM KÄTTE-ÕPETAMINE				HAKKAMAS JOONLASTE ESISA															
EKSA-				PRANTSUSE K EESSÕNA NOTSU HÄÄLITSUS			KURTSÄ-TODVIUM MESIPUU	...KAART HEAKS-ARVAMINE				ASESÕNA ... ADIGE						HÕIGE PRANTSUSE KIRJANIK	EUROOPA LIIT KRÜPTO-						ITA EVERI SÜNNI-JÄRGNE EESNIMI				
BROOM				KUI PALJU? BIO-POLÜMEER					TSUNFTI VÕI GILDI PÕHIKIRI ...STOP					PINNAVORM INDIUM				VAIKSELT SEKUND						1. PIKLIK VIRN					
PIKK KITSAS SÜVEND					MONO-ALUMIINIUM				USA OSARIK VALU-HÄÄLITSUS									SIBERI HIRV AUDIO-VIDEO-											
SIINUS				EESTI KIRJANIK (EESN+N) OST														TÄIUS-LIKKUS AAR											
JÕUKUS, KINDLUS-TATUS						SÜNTEES-KIUDAINE													TÄIESTI VASTAV, SISULT KÄTTUV										

Eelmise nädala vastus: Haapsalus on rannarootsi pidu
Loosisime välja ühe auhinnaaja, kelleks on Elle Klein. Auhinna saab kätte Lääne Elu toimetusest.

OST

Ostan metallist töölauda garaaži.
Tel 5625 5917.

Ostan vanu raamatuid, maale,
graafikat, postkaarte, nõusid,
mööblit jne. Tel 5829 9810.

MÜÜK

Auto- ja majavõtmete valmistamine,
lukkude paigaldus ja müük. Auto-
raadiod ja -kõlarid. Autoalarmid. LVL
OÜ, Posti 39 (veetom), tel 473 3247
ja 507 7979.

17. juulil toome kõrge kvaliteedi-
ga kodumaise sealihä, hakkliha, ah-
ju-, grill-, suitsu- ja toorvorstid, šaš-
lõkid, soolaliha, suitsusingi, pastee-
did, sealihakonservid ja subprodukt-
tid järgmistesse sihtkohtadesse:
Kose, Keila, Vasalemma, Ämari, Riis-
sipere, Turba, Risti, Palivere, Taeb-
la, Linnamäe, Haapsalu. Veerand si-
ga alates 3.75/kg, seahakkliha 4.50/
kg. Väiksemaks tükeldamise võima-
lus. Tellimus esita 5358 6772 või
vajanguperefarm@gmail.com.
Tarned vahemikus 14-21, kellaeg
helistatakse veel ette.

Haapsalu turu lilletelk avatud vii-
mast päeva 13. juulil. Kõik suvelilled
1.- Amplid alates 8.- Kassisaba
püsigud alates 5.- Oleme avatud
L kl 8-14.

PUIT

Müüa küttepuid koos veoga.
Info 5687 3966,
timberexpert@online.ee.

Kuivad pakitud kütteklotid.
Vedu tasuta. Tel 5383 9215.

Müüa kuiva, toorest ja metsakuiva
puud, transport. Tel 505 5203.

Müüa küttepuid: valge lepp, sang-
lepp, kask, metsakuiv okaspuu.
Täpsem info 5697 5216.

Müüa ehituslikku saematerjali
ning voodri- ja põrandalauda.
Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Vedu hinnas. Müüa kuiva ja märga
küttepuid. Pikkus vastavalt soovile.
Tel 5666 0431.

Müüa 3meetrise küttepuid: must
lepp, hall lepp, kask koos kohale-
toomisega, miinimumkogus 15 tühu-
meetril. Lisainfo tel 5829 3564.

Müüa kuiva sangleppa. Pikkus 40 ja
50 cm. Hind 75.-/rm. 20 cm pikkused
halud kotis, hind 4.- kott. Vedu alates
5 rm. E-R 9-16. Info 5668 1436.

TEENUS

Paigaldame tänavakivi Haapsalus
ja Läänemaal. Võta julgelt ühendust
ja leiame kõigile küsimustele
lahendused. Tel 5632 7955 või
dekan.ehitus@gmail.com.

Developing Ehitus OÜ

Katuste renoveerimine,
fassaaditööd, majade ehitus,
üldehitus.

Tagame kvaliteedi. Pakume
koostööd korteriühistutele.

Tel 5566 1168.
E-mail:
info@developingehitus.ee.

Hauaääriste ja -kivide paigaldus.
Haudade hooldus ja muud kalmistu-
tööd. Tel 557 3287, Jevgeni.

Teeme ehitustööd. Põrandate, sein-
te ja lagede ehitus. Vannitubade ja
WCde remont. Maalri- ja plaatimis-
tööd. Kontakt: 5697 5216,
Lääne Saamees OÜ.

Puurkaevude puurimine ja projekteerimine. Vee- ja kanalisatsioonitööd ning septikute paigaldus. Rauaerialdus, filtrite paigaldus. Tel 521 7415, 504 2999, www.baltipuurkaev.ee.

Ehitus- ja remonditööd. Katuseehitustööd. Katuse turvatoodete müük ja paigaldus. Vihmaveesüsteemide müük ja paigaldus. Tel 5347 7919.

Katuste renoveerimine/paigaldus. Plekk-, eterniit-, karg- ja bituumenkatused. Vihmaveesüsteemid, erinevate plekkide paigaldus. Saabtehtud OÜ, 5624 2511.

OÜ teeb ehitustööd Läänemaal, sise- ja välistööd. 5197 7698.

Ohtlike puude raie, võsaloikus ja kruntide puhastus võsast. Helista julgelt ja leiame lahenduse. Tel 5623 0373, Randy.

Teen väiketehnikaga (kopp ja laadur) kaave-, planeerimis- ja puurimistöid. Tel 5566 9722.

Rakkekaevude puhastamine, remont, rööngaste vahetamine, kaevuümbriste ehitus ja käsipumpade remont. Tel 557 4792.

Viin ära vanarauda, oksid, ehitusprahti, mööblit jm. Teen lammutus- ja ehitustööd, puude langetamine ja muud tööd. Tel 5802 9660.

LAAT

19.-20. juulil kl 9-15
kesksuve laat Rannarootsi
keskuse platsil.

Info 5173664,
laadakorraldus@gmail.com.

LOOMAD

Sakala linnukasvatus müüb P. 14.
juulil noorkanu. SOODUSHind: 6.-
(munemist al. augusti alguses) järg-
mistes LÄÄNEMAA bussipeatustes:
8.30 Kullamaa kirik, 8.50 Liivi, 9.15
Martna, 9.45 Parla, 10.05 Haapsalu
Tamrex'i parkla, 10.30 Taeb-la, 10.50
Nigula kirik, 11.05 Linnamäe, 11.20
Sutlepa, 11.45 Pürksi, 12.05 Riguldi,
12.30 Nõva, 12.45 Variku, 13.10 Rist-
ti Kroonungi tankla. Info 5374 1711.

TÖÖPAKKUMINE

Maaler-krohviija otsib tööd. Võib
pakkuda ka väiksemaid üldehitus-
tööd. Tel 5637 1399.

Toimetused kuulutuste sisu eest
ei vastuta.

TEADE

17. juulil kell 8-20 on asfal-
teerimistöode tõttu liiklusele
suletud 30 m pikkune Supe-
luse tänava Sadama tänava
poolne lõik.

OÜ Kingat

Läänemaa toidupank
kogub toitu
puudust kannatavate
leibkondade toetuseks
Haapsalus ja Läänemaal.

Et toiduabi saada,
võta ühendust
kohaliku omavalitsuse
sotsiaaltöötajaga.

Aitame koos!

Tel 5355 4330

Läänemaa vähiühing
on pakkunud oma liikmeile
ja nende peredele tuge
juba üle kümne aasta.

Oleme tänulikud
abi ja toetuse eest.

Läänemaa vähiühing, SEB
EE621010220047448013.

Toimetused avatud
E-R 8.00-16.30

Reklaamisooovid:
reklaam@le.ee

Kuulutused, teated:
le@le.ee

Üldinfo:
info@le.ee

Vaikselt kustus elutuli,
põlema jäi küümlaleek...

HENN LEEVAND

12.1.1955-13.7.2020
Isa, oled meile mälestustes
väga kallis.
Lapsed peredega

Ikka vennaikult mälestab
armast venda
Ülo poegadega.

Puhka rahu, mu pojake hea,
küllap sinuga kohtungi veel.
Sind ikka kalliks ma pean
nii kaua, kui käin oma teel.

Ema

Meie siiras kaastunne perele
ja lähedastele
ANDRES PAJULA
surma puhul.

Raba 9 elanikud

Sinust mälestus me hinges elab.
Sinu hää veel kõrvus kõlab...

Avaldame siirast kaastunnet
Maarja Pajulale kalli poja
ANDRES PAJULA
kaotuse puhul.

Endised üheksandikud
ja lapsevanemad

Lääne Elu ja Tiit Reisid
SAADAVAD LONDONISSE!

Reisi kahele Londonisse võitis

OLEV HORM

Palju õnne ja vahvat reisi!

FOTO: REGINA LEPMETS

Lääne Elu:

☎ 473 7111

✉ le@le.ee

facebook.com/laaneelu

HOOLI RASKUSTESSE SATTUNUD PEREDEST!

Läänemaa Abikassa ootab heade inimeste ja organisatsioonide annetusi, et toetada raskustesse sattunud peresid Läänemaal.

Annetusi saab teha MTÜ Läänemaa Abikassa kontole
EE592200221046665398, Swedbank AS.

Teave veebis www.abikassa.ee.

E-post laanemaa.abikassa@gmail.com.

BÜROO AVATUD E-R 10-15
KALMISTU TN 3A, HAAPSALU
TEL 58 503 340 (kontor),
5846 1111
www.hingeviul.ee
info@hingeviul.ee

Matusekorraldus Haapsalus ja Läänemaal,
matuseteenused ja -tarbed,
tuhastamine, haua- ja urnimatused,
lahkunu transport surnukuuri
(24/7 tel 58 007 504)

Teostame hauaplatside renoveerimis- ja
hooldustööd Haapsalus ning Läänemaal.
Müüme hauakive ja -piirdematerjale.
Hinnapakumine ja info:
hingeviul@gmail.com / 58 503 340

VIIMANE VEERIG

ARHIIV

MAFF kuulutas välja fotokonkursi

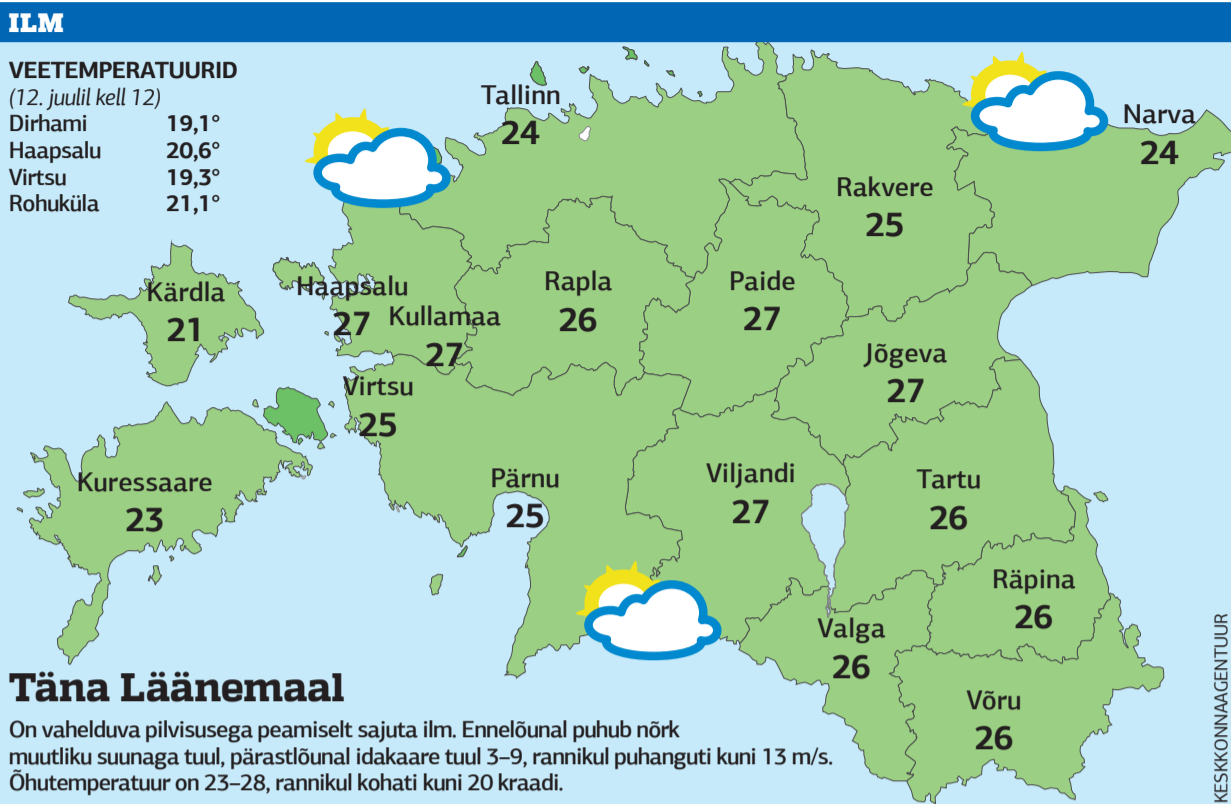
Matsalu loodusfilmide festival (MAFF) kutsub konkursi korras üles pildistama Matsalu loodust: maastikku, taimi, linde, loomi ja putukaid.

MAFFi peakorraldaja Maris Altmanni sõnul valitakse välja veerandsada fotot, mis lähevad sügisel Lihulas festivali ajaks näitusele. Kõik 25 on üheväärsed võitjad. Pärast näitust saavad autorid tänuhäheks oma foto, mis on välja trükitud ja raamitud. Peale selle saavad võitjad festivali priipääsme.

„Panime kaks asja kokku,“ märkis Altmann. Esiteks tuli MAFFi fotoprogrammi juhil Remo Savisaaarel idee korraldada fotokonkurs. „Teiseks tahtsime kuidagi tähistada Matsalu rahvuspargi 20. sünnipäeva,“ ütles Altmann.

Konkurs kestab 25. augustini. Fotod peavad olema tehtud Matsalu rahvuspargis ja iga autor võib esitada kuni viis pilti.

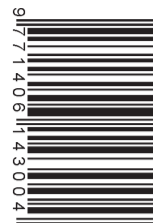
KAIE ILVES

Täna Läänemaal

On vahelduva pilvisusega peamiselt sajuta ilm. Ennelõunal puhub nõrk muutliku suunaga tuul, pärastlõunal idakaare tuul 3–9, rannikul puhanguti kuni 13 m/s. Öhutemperatuur on 23–28, rannikul kohati kuni 20 kraadi.

Pühapäev	öö päev	Esmaspäev	Teisipäev	Kolmapäev
18°...21°	14°...22°	14°...26°	18°...23°	
edelatuul 5–7 (13) m/s	läänetuul 2–6 m/s	edelatuul 1–5 m/s	lõunatuul 4–9 (13) m/s	

VAATA KA
WWW.LE.EE

Otsime
BUSSIJUHTI
maakonnaliinidele Haapsalus.
Võimalik nii osaline kui ka täistööaeg.
Tel 510 1872

SOOJUSTAME HOONETE SEINAD JA PÖÖNINGUD PUUSTEVILLAGA
Objektiga tutvumine tasuta.
5044041
info@puustemees.ee
puustemees.ee

Vihmaveesüsteemide ja katuseturvatoodete paigaldus
Info@vihmaveerennid.ee
Tel 527 1059

REINPAUL
OSTAME KASVAVAT ja LADUSTATUD VÕSA
Raiume võsast puhtaks kraavid, tee- ja põlluääred, lepikud, haavikud jne.
Info tel 5593 3899, kaido@reinpaul.ee
www.reinpaul.ee

Hoia end kohaliku eluga kursis, telli Lääne Elu

Kirjuta le@le.ee või helista 473 7222 E-R 8-16.30.

Lääne Elu
paber- ja digilehe hinnakiri

	PAPERLEHT
1 kuu	12,50
3 kuud	37
6 kuud	72
12 kuud	131
E-arve	11

	PAPER+DIGI
1 kuu	16
3 kuud	46
6 kuud	89
12 kuud	166
E-arve	14

	DIGILEHT
1 kuu	7
3 kuud	19
6 kuud	36
12 kuud	72
E-arve	7

DIGILEHE PÄEVA-PILET 1,50

473 7111
le@le.ee